29 ՅՈՒԼԻՍ 1995 ՇԱԲԱԹ # 144 (898)

Ազգ

Azg armenian daily

Հաագայի դատարանը Կարաջիչի, Մլադիչի եւ Մարտիչի ձերբակալման կարգադրություն արեց

ԲԵԼԳՐԱԴ, 27 ՅՈՒԼԻՍ, ՌԻԱ ՍՆԱՐՔ։ Նախկին Յարավսլավիայի պատերազմական հանցագործություններով զբաղվող Յաագայի միջազգային դատարանը կարգադրեց ձերբակալել բոսնիացի սերբերի ղեկավար Ռադովան Կարաջիչին, նրանց բանակի հրամանատար Ռադկո Մլադիչին եւ Խորվաթիայի սերբերի ղեկավար Միլան Մարտիչին։ Դատարանի նախագահ Անտոնիո Կասեզեին վկայակոչելով՝ այդ մասին հաղորդում է Բելգրադի մամուլը։

Առաջին երկուսը մասնավորապես մեղադրվում են Բոսնիայի մահմեդական բնակչության ցեղասպանության համար, Մլադիչը՝ նաեւ այս տարվա մայիսին Զագրեբի ռմբահարման համար։ Կասեզեի կարծիքով, դատավճիռը նշանակում է, որ նշված անձինք այսուհետեւ չեն կարող մասնակցել միջազգային բանակցություններին։ Նրա խոսքերով, դատարանը մտադիր է մեղադրյալների ձերբակալմանը մասնակից դարձնել Ինտերպոլին, բայց դեկտեմբերից շուտ չի իրականացնի իր վճիռը։

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Ստեփանակերտում սկսվեց վարձկանի դատավարությունը

Յուլիսի 28-ին Ստեփանակերտում սկսվեց ադրբեջանական բանակի ռուս վարձկան Սերգեյ Շատուխինի դատավարությունը, որը մասնակցել է ԼՂՀ-ի դեմ մարտական գործողություններին եւ գերի է վերցվել 1994-ի ամռանը Աղդամի շրջանի Շուռաբաթ գյուղի մոտակայքում։ Դատի ժամանակ Շատուխինը խոստովանեց, որ հավաքագրված է եղել ադրբեջանական բանակ եւ ստանում էր 50 հազար ադրբեջանական մանաթ (ամսեկան 500 հազար ռուսական ռուբլի)։ Վարձկանը նաեւ տեղեկացրեց, որ երկու դատավարություն ունի Ռուսաստանում՝ կապված տրանսպորտային միջոցների հափշտակման հետ։ Շատուխինի խոսքերով, ադրբեջանական բանակում ծառայող վարձկանների մեծամասնությունը իրենց հայրենիքում օրենքով հետապնդվող հանցագործներ են։

Շատուխինը մեղադրվում է ԼՂՀ օրենքի 63 հոդվածով վարձկանության համար, որով նախատեսվում է 8-15 տարվա ազատազրկում կամ մահապատիժ։

Ինչպես տեղեկացրեց ԼՂՀ զինվորական դատարանի նախագահի պաշտոնակատար Գուրգեն Ասրյանը, հուլիսի 30-31-ին կսկսվի թուրք վարձկան Աթիլլա Յումախի դատավարությունը։

«ԱԶԱՏ ԱՐՑԱԽ»

Բադենում Ղարաբաղի կարգավիճակը չի քննարկվում

Ավստրիայի Բադեն քաղաքում ընթանում է ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի հերթական աշխատանքային հանդիպումը։ Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի, Հայաստանի պատվիրակության ղեկավար, փոխարտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը, ռադիոկայանի թղթակցին հայտնել է, որ, հակառակ կանխատեսումների, խորհրդակցությունում չի քննարկվում Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը ու եռակողմ բանակցություններ չեն կայանում։ Խումբը փորձում է նեղացնել քննարկվող խնդիրների շրջանակը։ Հանդիպումը զուտ խորհրդակցական է, նրա անդամները հիմնականում փորձում են հստակեցնել կողմերի տեսակետները։ Հայաստանի պատվիրակության հետ կայացած հանդիպման ժամանակ խոսքը գնացել է երկու՝ Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգության եւ Լաչինի խնդրի շուրջ։ Համանախագահները կարծես փորձում են ընդհանուրից անցնել կոնկրետ հարցերի։ Պարզ է, որ Լաչինը Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգության ամենակարեւոր երաշխիքն է, նշել է Օսկանյանը եւ ավելացրել, ամենամեծ նորությունն այն էր, որ Մինսկի խմբի կողմից ցանկություն է նկատվում Հայաստանին ավելի լայն դեր վերապահել Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգության հարցում, որը, թերեւս, դեռ սաղմնային վիճակում է։

[illegible]

Ուկրաինացի խաղաղարարնե՞ր Ղարաբաղում

ԲԱՔՈՒ, 28 ՅՈՒԼԻՍ, ՍՆԱՐՔ-ԻՄԱ ՊՐԵՍ։ Ուկրաինան պատրաստ է զորախումբ տրամադրել հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորմանը ԵԱՀԿ խաղաղարար ուժերին մասնակցելու համար», հայտարարեց Խաբար սերվիս գործակալությանը տրված հարցազրույցում Բաքվում պաշտոնական այցով գտնվող նախագահ Լեոնիդ Կուչման։ Ճիշտ է, նա իսկույն նաեւ ավելացրեց, թե դեռեւս «մինչեւ վերջ չի պարզել այս հակամարտության պատճառները» եւ, բացի այդ, այս հարցի լուծումը 90 տոկոսով կախված է Ռուսաստանից։

ՀՈՍԿ

Ռ. Միրզախանյան. «Ընդդիմության թույլ ներկայության դեպքում վերեւներում ճգնաժամը կուժեղանա»

Նոյյան Տապան լրատվական գործակալության աշխատակցին տված ընդարձակ հարցազրույցում, որն ամբողջությամբ լույս կտեսնի մեր առաջիկա համարում, Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը թղթակցի այն հարցին, թե Հայաստանում օրենքի անկատարության հետեւանքով արդյո՞ք Ազգային ժողովը հետագայում պառակտումների չի գնա, ասում է. «Իմանալով ԱԺ-ի կազմը եւ հաշվի առնելով մեր ազգային առանձնահատկությունները, չի կարելի ենթադրել, որ դեպքերը կընթանան խաղաղ զարգացում։ Վերեւներում ճգնաժամը առկա է, իսկ ընդդիմության թույլ ներկայության դեպքում այդ ճգնաժամը կուժեղանա։ Ազդեցության ոլորտների բաժանման հանգամանքում դեր կարող է ունենալ ուժեղ ընդդիմությունը, սակայն նրա թվաքանակային հարաբերությունը խորհրդարանում այնքան աննշան է, որ խնդիրներ կարող են առաջանալ հենց իշխանության ներկայացուցիչների միջեւ։

Մտահոգում է՞ նաեւ այլ հանգամանքը. արդյո՞ք հուլիսի 5-ի ընտրությունները մի քայլ եւս չկասեցրին ժողովրդավարության ճանապարհից։ ՀՌԱԿ-ի մտահոգությունը Հայաստանում ժողովրդավարական պետության կայացումն է։ Քաղաքական զարգացման անցյալ երեւույթն ունի 2 ուղի. մեկը ժողովրդավարությունը, մյուսը՝ անցյալի կեղծությունը, ավելի գռեհիկ եւ զավակային դրսեւորումներով։ Այսօրվա ընտրանքը տանում է երկրորդ ճանապարհով։ Դա նույնպես զարգացման ձեւ է, բայց տնտեսական բազմավանում մեր երկրին պարգեւել չի կարող, որովհետեւ քաղաքական մոնոպոլիայի հաստատումը իր հետեւից բերում է տնտեսական մոնոպոլիայի հաստատում, տնտեսական մոնոպոլիայի հաստատումը բացառում է մրցակցությունը, իսկ առողջ մրցակցության բացակայությունը իրական շուկայական հարաբերությունների զարգացման համար խթան հանդիսանալ չի կարող, այլ հակառակը»։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ընտրվեցին հանձնաժողովների նախագահներ

Վարչապետը ներկայացրեց 95-99 թթ. ծրագիրը

ՄԱՐՈ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Ինչպես տեղեկացրել էինք, Ազգային ժողովը հուլիսի 28-ի նիստում պետք է անցկացներ ՀՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված 6 մշտական հանձնաժողովների նախագահների ընտրություն։ Թեկնածուների առաջադրման նախորդ օրվա աշխատակարգի մեջ թերեւս փոփոխություններ մտցնելու նկատառումով պատգամավոր Խոսրով Հարությունյանը ներկայացրեց մի նախագիծ, որով առաջարկվում էր Ազգային ժողովի ընտրովի մարմինները կազմավորել ԱԺ-ում ներկայացված քաղաքական կազմակերպությունների, պատգամավորական խմբերի եւ անկուսակցական պատգամավորների ներկայացուցչության համամասնությամբ, որը խորհրդարանական մեծամասնության կողմից չընդունվեց։ Փոխարենը խորհրդարանը առաջնորդվեց «Հանրապետություն» միավորման նախագծով «հանձնաժողովների նախագահներին ընտրում է ԱԺ-ն, պատգամավորների թվից, գաղտնի քվեարկությամբ»։ Ուստի եւ հանձնաժողովների նախագահների բոլոր թեկնածուներին առաջադրեց միայն «Հանրապետություն» միավորումը, բացառությամբ երկուսի։ Գիտության, կրթության, մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի հանձնաժողովի նախագահության համար Ռաֆայել Ղազարյանից բացի «Շամիրամի» կողմից առաջադրվեց երկրորդ թեկնածու Գայանե Սարուխանյանը։ Ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի հանձնաժողովում «Հանրապետություն» միավորման թեկնածու Արմեն Եղիազարյանից բացի առաջադրվեց նաեւ նախկին ԳԽ նախագահի տեղակալ Արտաշես Թումանյանի թեկնածությունը։ Վերջինս իր ելույթում պատգամավոր Սերգեյ Երիցյանի նման առաջարկը համարեց միամտություն, ապա «առաջնորդվելով սրտի մտածողությամբ» ավելացրեց. «Ես ավելորդ համեստությամբ չեմ տառապում, մեծ հաճույքով կաշխատեի նաեւ նախագահի տեղակալի պաշտոնում, իսկ երբ հանգամանքները բարեհաջող լինեին՝ նաեւ նախագահի պաշտոնում», եւ հանեց իր թեկնածությունը, քանի որ «չէր վայելում մեծամասնության աջակցությունը»։ Նախագահության թեկնածուների հետ հարցուպատասխան գրեթե չծավալվեց։ Քվեարկության արդյունքների հրապարակումը մեկ անգամ եւս ապացուցեց «Հանրապետություն» միավորման հաղթանակը։ Այսպիսով արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ ընտրվեց Հովհաննես Իգիթյանը։ 78 կողմ, 65 դեմով գիտության, կրթության, մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի հանձնաժողովի նախագահ ընտրվեց Ռաֆայել Ղազարյանը։ Շողեր Մաթեւոսյանի կենտրոնական խոսափողից «Հանրապետություն» միավորմանն ուղղված խնդրանքը՝ միանշանակ հաղթանակը խորհրդարանի գործելաոճ չդարձնել, «դա շատ տխուր է», արձագանքություն չունեցավ, եւ «Շամիրամի» նախագահ Գայանե Սարուխանյանը հավաքեց ընդամենը 57 ձայն։ Պաշտպանության, անվտանգության եւ ներքին գործերի հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնում ընտրվեց Սամվել Գեւորգյանը, տնտեսական իրավական հարցերինը՝ Էդուարդ Եգորյանը, իսկ սոցիալական, առողջապահության եւ բնապահպանության հարցերի հանձնաժողովի նախագահ՝ Հրանտ Հակոբյանը։ Երկարատեւ ընդմիջումից հետո ԱԺ նախագահը հանկարծ հայտարարեց, որ ՀՀ կառավարության գործունեության վերաբերյալ լսելու է վարչապետի ելույթը։ Հրանտ Բագրատյանը ԱԺ-ին ներկայացրեց նախորդ վարչապետի կառավարության հաշվետվությունը, այնուհետեւ անցավ նոր վարչապետի գործունեության 95-99 թթ. համար կազմված 29 էջանոց ծրագրի ընթերցմանը։

Տես # էջ 2

Ո՞րն էր Ելցինի հիվանդությունը

«Նյուսուիք» շաբաթաթերթն իր վերջին (հուլիսի 31) համարում գրում է, թե Կենտրոնական հետախուզական վարչության (CIA) ներսում սկսել են հարց տալ, թե արդյո՞ք նախագահ Ելցինի վերջին հիվանդանոցային կեցության պատճառը նրա խմելու մոլությունը չէր, մինչդեռ, ինչպես հայտնի է, պաշտոնական հաղորդագրությունները պնդում էին սրտային պրոբլեմների մասին։ CIA-ի բժիշկները, լսելով ռուսաստանյան հեռուստատեսությամբ սփռված Ելցինի այն ելույթի տեսաժապավենը, որտեղ նա համախոհներին խոստանում է «շատ շուտով վերադառնալ աշխատանքի», եկել են այն եզրակացության, որ Ռուսաստանի նախագահի տեսքը նման չէր սրտամկանի դժվարություն ունեցած մարդու։ Այնուամենայնիվ, գրում է թերթը, մասնակիցները նկատել են նաեւ, որ Ելցինի մորթն ու աչքերը ավելի հստակ են եղել եւ նրա խոսակցության յուրահատուկ ձեւն ու ծեծերի դողը անհետացած եղել։ CIA-ի պաշտոնյաներից մեկն ասել է. «Ելցինն ավելի առողջ տեսք ուներ, քան որեւէ ժամանակ»։

■ *Գերմանիայում չեն դադարում հարձակումները թուրքերին պատկանող հաստատությունների վրա։ Չորրորդ գիշերն է, ինչ անհայտ անձինք հրկիզող խառնուրդով շշեր են նետում ճաշարանների, թուրքական ռեստորանները, խանութները, ակումբները, տուրիստական բյուրոները։ Հուլիսի 28-ի գիշերը, ինչպես ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ին հաղորդել է Գերմանիայի ոստիկանությունը, նոր անարխիստական գործողություններ են կատարվել Բեռլինի, Գիսենի, Հանովերի, Օլդենբուրգի, Մայնի Ֆրանկֆուրտի քաղաքներում։ Ոստիկանությունը ենթադրում է, որ կրակնետումների պատասխանատվությունը կրում է Գերմանիայում արգելված քրդական աշխատավորական կուսակցությունը։*

[illegible]

Մեծ Բրիտանիայի դեսպանը ժամանեց Երեւան

Երեկ առավոտյան Լոնդոնից Փարիզով Երեւան ժամանեց Հայաստանում Մեծ Բրիտանիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան նշանակված պրն. Միլլերը։ Ինչպես հաղորդեցին նախագահի մամուլի ծառայությունից, օգոստոսի 2-ին կամ 3-ին բրիտանացի դեսպանին կընդունի Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, որի ընթացքում պրն. Միլլերը կհանձնի իր հավատարմագիրը։

Իսկ այսօր՝ ՆԱՏՕ-ի պատվիրակները

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՀՈՒԼԻՍ, ՄՆԱՐՔ։ Սպասվում է, որ հուլիսի 29-ին եռօրյա աշխատանքային այցով Երեւան կժամանի ՆԱՏՕ-ի պատվիրակությունը՝ Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի միացյալ ուժերի հրամանատարի տեղակալ Ջերեմի Մակինզիի գլխավորությամբ։ Ակնկալվում են պատվիրակության անդամների հանդիպումները նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի, արտգործնախարար Վահան Փափազյանի, պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի, ինչպես նաեւ Հայաստանում ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների արտակարգ եւ լիազոր դեսպանների հետ։

Թորգոմ պատրիարքը պաշտոնազրկում է Կյուրեղ Սրբազանին

Երուսաղեմից ստացված տեղեկությունների համաձայն, Երուսաղեմի հայոց պատրիարք Թորգոմ արք. Մանուկյանը վերջերս պաշտոնազրկել է Կյուրեղ արք. Գաբիկյանին, որը երկար տարիներ պատրիարքության շահերն էր ներկայացնում Ս. Տեղյաց միջազգային հանձնաժողովում եւ միաժամանակ տեսուչն էր Երուսաղեմի հայոց Թարգմանչաց վարժարանի։ 43 տարի շարունակ Կյուրեղ Սրբազանը վերոհիշյալ հանձնաժողովում անձնվեր ջանքերով ու ձեռնհասությամբ [illegible] պայքարել է հայոց վանքերի ու կալվածների իրավունքների [illegible] շահերն էր պաշտպանում [illegible] դարեր գալով վիճելի ու բարդ իրավունքներից։ Նրա պաշտոնազրկումը, կարծում ենք, ծանր հարված է Երուսաղեմում հայկական կալվածային իրավունքների պաշտպանության գործին։ Հիշեցնենք, որ պատրիարքական վերջին ընտրություններում Կյուրեղ արք. Գաբիկյանը Թորգոմ պատրիարքի մրցակիցներից մեկն էր։ Նմանապես, անցյալ տարի կալվածային տեղապահի ընտրություններում նա չէր ենթարկվել Թորգոմ պատրիարքի օգնին։ Ըստ մեր ստացած տեղեկությունների, Անմիջապես Պատրիարք հայրը պաշտոնից ազատել է նաեւ կալվածոց տեսուչ, պատրիարքության ամենափորձառու աշխատակիցներից Գեւորգ Հինդլյանին։

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ընտրվեցին հանձնաժողովների նախագահներ

Սկիզբը էջ 1

Վարչապետի ելույթն անակնկալ էր պատգամավորների համար, ծրագիրը բաժանվեց միայն ելույթի ընթացքում, որն էլ հնարավորություն չտվեց նրանց ակտիվ մասնակցություն ունենալ քննարկմանը: Դժգոհությունները մեծացան ԱԺ նախագահի այն հայտարարությունից հետո, որ ՀՀ Սահմանադրությամբ նախատեսված կարգով, վարչապետին լսելուց 24 ժամվա ընթացքում Ազգային ժողովը ձայների 1/3-ով պետք է անվստահություն հայտնի կառավարությանը: Սահմանադրության հետ առաջին անհամաձայնությունը խորհրդարանում դրսեւորվեց այդ հարցում: Գտնելով, որ սահմանված ժամկետը չափազանց կարճ է քննարկմանը նախապատրաստվելու համար, եւ ցանկանալով անտեղյակության պատճառով անպատեհ համարեցին ելույթ ունենալ, առաջարկվեց ժամկետը երկարաձգել: Երբ որոշվեց ժամանակացույցն ախտահանել միայն ելույթների ավարտից հետո՝ հերքված 7 պատգամավորների թիվն ավելացավ եւս 10-ով: Այսպիսով «Հանրապետություն» միավորման պահանջով որոշվեց ծրագրի քննարկումն սկսել միայն 24 ժամը լրանալուց հետո, երբ պատգամավորներից 1/3-ի կողմից կբարձրացվի անվստահության հարցը:

Այսօր ժամը 18-ին Ազգային ժողովը կրկին կիրավիվի կառավարության վերաբերյալ տեսակետն արտահայտելու նպատակով:

Վարչապետը ներկայացրեց կառավարության կազմում կատարված փոփոխությունները՝ 31 նախարարություններից լուծարվել են 8-ը, իսկ մնացած 23-ից մի քանիսը կմիավորվեն, կառավարությանն առընթեր 30 մարմիններից մնում է 1-ը, 6-ը լուծարվում են, լուրջ փոփոխություններ տեղի կունենան նախարարությունների կառուցվածքում: Հայաստանը կենթարկվի վարչատարածքային փոփոխության, կկազմավորվեն 10 մարզեր, Երեւանը կդառնա առանձին մարզ: Կշարունակվեն եւ կավարտվեն պետական ձեռնարկությունների եւ անավարտ շինարարության օբյեկտների սեփականաշնորհման եւ ապապետականացման գործընթացները: Վարչապետը խոստացավ նաեւ 95 թ. գործարկել Հերհերի ՀԷԿ-ը, կսկսվի նոր ատոմակայանի շինարարությունը, կվերագործարկվի ատոմակայանի 2-րդ բլոկը: Ծրագրին կից ներկայացվեց նաեւ կառավարության կողմից ընդունված շուրջ 95 օրենքների անվանացանկը, որոնց հաստատումը ԱԺ-ի կողմից վարչապետը պարտադիր չհամարեց:

Ընդդիմությունն ընդդեմ ընդդիմության

Ժամանակը կարգավորում է ամեն բան. հուլիսի 5-ին հաջորդած հենց առաջին շաբաթվա ընթացքում ծղոտից սարքված տնակի սկզբունքով գաղափարապես փուլ եկավ ընդդիմադիր «Համագործակցությունը...»: Կարճեցյալ համախմբվածության հետ միասին հօդս ցնդեցին նաեւ բոլոր տեսակի ռազմա եւ մարտավարական ծրագրերը: Այսօր արդեն թե «արմատականները», եւ թե «կառուցողականները» հանձն են առել մերկացնել երբեմնի ցոկաստակից որեւէ կազմակերպության իրական դեմքը: Պարույր Հայրիկյանն արդեն սկզբունքային տարբերություն չի տեսնում ԱԺՄ-ի եւ ՀՀՇ-ի միջեւ, շարունակելով պնդել, որ միակ սկզբունքային կուսակցությունը ԱԻՄ Քն է: Իսկական դաշնակներն ու ռամկավարները իրենց հերթին մեղադրում են «ժողովրդավարներին» «ոչ խելականության» մեջ: Դավիթ Վարդանյանի այդ առթիվ տված մեկնաբանությունները ոչինչ չեն ասում: Ընդդիմության դե ֆակտո պառակտվածությունը «օրինականացվում է» եւ այժմ որոշ կազմակերպությունների միջեւ եղած փոխհարաբերությունները դարձել են ավելի փտոտ, քան ընդդիմություն-իշխանություն դուետի անհամահունչ երկխոսությունը:

Ընդդիմությունը երբեք համախմբված չի եղել. սա ոչ դրական, ոչ բացասական երեւույթ է եւ սոսկ ժամանակի թելադրանք է: Շինծու «Համագործակցության...» փոխարեն այն ի զորու չեղավ կազմակերպել առանձին քաղաքական միավորում, քանզի վերջինը, կապված այս կամ այն կուսակցության ներկայացուցչի գրանցման հերթականության հետ, անհնարին դարձրին նման բլոկի կայացումը: Անձնական ամբիցիան խեղդեց Գաղափարը: Արամ Սարգսյանը բլոկի ստեղծման ձախողվածությունը հիմնավորեց նրանով, որ «ի տարբերություն «Հանրապետության» կազմակերպությունների, ընդդիմությունը սկզբունքային է»: «Հանրապետության» սկզբունքայնության մասին, անշուշտ, խոսք լինել չի կարող: Սակայն, հասկանալի է նաեւ ճիշտ նույն սկզբունքայնության այն դրսեւորումը, երբ, օրինակ, թիվ 32 ընտրատարածքում ընդդիմության թեկնածուներով խաչվում են Աղասի Արշակյանի (ԳԻՄՐԲՄ-ի) եւ Դավիթ Վարդանյանի (ԱԺՄ) բուռ ուժերը: Հետեւանքը լինում է այն, որ անկախ բոլոր օրինախախտումներից որեւէ մեկը չի անցնում: Նման օրինակները բազմաթիվ են, վերջին եւ ցուցեն ամենախոսունը Շավարշ Քոչարյանի եւ Ռուբեն Հակոբյանի ջրատար պատմությունն է:

Ելնելով այս ամենից, այժմ արդեն զավեշտական են թվում «ստեղծված նախահեղափոխական իրավիճակի» եւ հատկապես «երկրորդ իշխանության» երբեմնի կարգախոսները: Դժվար է գուշակել ընդդիմադիր շարժման հետագա ուղիները, ակնհայտ է, որ «Ազգային դաշինքն» իր հանրահավաքներով հանդերձ ինքնավարկաբեկված է, իսկ միջոցառումներին մասնակից դարձած ժողովուրդը՝ խաբված:

Ցավալի է համակերպվել բերված մտքերի հետ, սակայն փաստերը վկայում են նրանց օգտին: Փաստերը նաեւ ներկայիս իշխանությունների օգտին են, որոնք այսօր ավելի քան հզոր են եւ լուրջ ընդդիմության բացակայության պայմաններում կշարունակեն բեմադրել այն ֆարսը, որը կոչվում է «ժողովրդական, իրավական եւ սոցիալական պետության կայացում»:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Գյումրիում բացվեց Հ. Կարագյոզյան մանկական ատամնաբուժարան

Երեկ Գյումրիի 58-րդ նորակառույց թաղամասում (Պարույր Սեւակ փողոց) բացվեց Հայաստանի Հովարդ Կարագյոզյան հաստատության մանկական ատամնաբուժական դարմանատունը (կլինիկան), որը Երեւանում Հին Նորքում, երկու տարի առաջ բացված նմանատիպ դարմանատան հաջորդն է: Ամերիկյան արդի ջուծիինե՞ով, դեղորայքով հագեցված դարմանատունը նպատակ ունի ոչ միայն բուժական բարձր սպասարկում ապահովել մինչեւ 15 տարեկան մանուկներին, այլեւ օգտակար լինել բժշկական անձնակազմի խորհուրդներով: Բացի այդ դարմանատունը ատամնաբուժության մարզում ամերիկյան առաջնակարգ փորձը [illegible] Հայաստանի բժշկական համալսարանի լավագույն ատամնաբույժ [illegible]անողներին եւ վերապատրաստման [illegible]դրոց կդառնա: Ատամնաբուժական դարմանատունը բացելու առաթ[illegible]ությամբ Նյու Յորքից Գյումրի էին ժամանել Հովարդ Կարագյոզյան հաստատության փոխնախագահ տիկ. Բերկրուհի Սվաճյանը, հաստատության փոխնախագահ դոկտ. Վարդան Բանդազյանը, Նյու Յորքի բժշկական համալսարանի ատամնաբուժության ամբիոնի պրոֆեսոր Պետրոս Ցավրու Չագուկը: Հայաստանում հիշյալ հաստատության երկու՝ Երեւանի եւ Գյումրիի մասնաճյուղերի տնօրենն է դոկտ. Կամո Տեր-Պետրոսյանը: Դարմանատան բացմանը ներկա էր ՀՀ առողջապահության նախարարի մայրության եւ մանկության գծով փոխնախարար Վահագն Դեմիրճյանը, Գյումրիի քաղխորհրդի առողջապահական ոլորտի պատասխանատուներ: Երկուշաբթի օրվանից դարմանատունը պատրաստ կլինի ախտաժամանակների կամ Կարագյոզյան հաստատության, մասնավորապես Գյումրիում բացված դարմանատան մասին մեր թերթի հաջորդ համարում:

Ա. Հ.

Դավիթ Վարդանյան (ԱԺՄ)

– Ինչո՞ւ ձեր կուսակցության ներկայացուցիչները չմասնակցեցին Ազգային ժողովի առաջին գումարման առաջին նիստին:

– ԱԺ ղեկավար մարմինների ընտրություններին չէինք ցանկանում մասնակցել:

– ԱԺՄ-ն ընդհանրապես մասնակցելո՞ւ է խորհրդարանական աշխատանքին:

– Դժվար է ասել: Պայմանները փոխված են, եւ նոր պայմաններում մեր քաղաքական գիծը դեռեւս չենք ընտրել: Մինչեւ աշուն երեւի այդ գիծը կընտրենք եւ կասենք, թե այդ քառ 4-5 տարվա քաղաքական դիրքորոշման, պայքարի, մարտավարության շուրջին:

Ցանկացածի հետ կարելի է համագործակցել, բայց ոչ անիմաստ ձեւով: Նույն ձեւով կարելի է ասել ԱԺՄ-ի համագործակցությունը մի այլ կազմակերպության հետ, որը տեղի չի ունեցել: Ում հետ էլ որ համագործակցենք, մենք կանենք հրապարակային, մեր խնդիրը հանգիստ է: Մենք մեր ժողովրդին կարող ենք ասել, թե ինչ ենք ցանկանում:

Ինչ վերաբերում է Շավարշ Քոչարյան-Ռուբեն Հակոբյան զույգին, մենք գտնում ենք, որ այստեղ նորմալ պայքար է, եւ այն պետք է դարձնի ցությունը չէ, որին պետք է որ նրանք պես նայենք:

Վլադիմիր Դարբինյան. (Կոմկուս)

– Ո՞րն է առաջին նիստին Կոմկուսի ներկայացուցիչների լռելյայն մասնակցության պատճառը:

– Առաջին նիստին չներկայացանք, որովհետեւ շտապում էինք, եւ հարկ եղավ վկայականներ ձեռք կերտել, ուստի ուշացանք: Մենք ուզում ենք Ազգային ժողովի աշխատանքներին մասնակցել: Ընտրությունների հարցում մենք համոզված հանձնաժողովների նախագահների պաշտոնում առաջարկելու թեկնածուներ չունենք եւ դրա նպատակահարմարությունը չենք էլ տեսնում, որովհետեւ թվաքանակային մեծամասնությամբ «Հանրապետություն» միավորումն արդեն իր կամքն է թելադրում: Ինչ վերաբերում է հանձնաժողովների կազմին, ճիշտ կարգով համայրելուն, դրան դրականորեն ենք մոտենում:

– Այս Ազգային ժողովը կարո՞ղ է արդյունավետ աշխատել:

– Լավատես չենք: Իմ կարծիքով խորհրդարանն այն ժամանակ կարող է արդյունավետ աշխատել, երբ իրոք վերածվի բանականության մարտադաշտի, երբ կողմերը իրենց կարծիքը հայտնեն յուրաքանչյուր հիմնախնդիրների շուրջ: Բայց երբ ճշմարտության որոնման ճանապարհը պետք է լինի քվեարկության թվաքանակային մեծամասնությունը, ես դրա մեջ լավ բան չեմ տեսնում:

Մենք Ազգային ժողովի ընտրության արդյունքներից շատ դժգոհ ենք եւ գտնում ենք, որ անարդարացի ընտրություններ են կատարվել:

Լավատեսորեն չենք տրամադրված, բայց որոշել ենք մեր ակտիվ մասնակցությունը բերել մինչեւ այն պահը, երբ զգանք, որ անհնար է մեր գործունեությունը այս ԱԺ-ում. կբողնենք, կհեռանանք:

Ընդդիմության ներկայացուցիչները լավատես չեն

Կոմկուսն ու ԱԺՄ-ն առայժմ կաշխատեն Ազգային ժողովում

Ազգային ժողովի առաջին գումարման նիստին չմասնակցեցին ԱԺՄ ներկայացուցիչ պատգամավորները, իսկ կոմունիստները թեեւ ուշացումով ներկայացան, բայց որոշակի ակտիվություն չցուցաբերեցին: Ո՞րն է նման վերաբերմունքի պատճառը: Այս եւ մի քանի այլ հրատապ հարցերով դիմեցինք երկրորդ ԱԺ նիստին ներկա Դավիթ Վարդանյանին (ԱԺՄ) եւ Կոմկուսից ընտրված պատգամավոր Վլադիմիր Դարբինյանին:

դաժականությունը ներառում է Ազգային ժողովի աշխատանքներին մասնակցելը, թե ոչ: Մենք դեռ չենք կողմնորոշվել:

– Ղեկավար մարմինների ընտրությունները ձեզ չե՞ն հետաքրքրում:

– Ինչպես կատարվել են ընտրությունները, նույն մթնոլորտը տիրում է նաեւ խորհրդարանում: Ինձ չի թվում, որ այսպիսի Ազգային ժողովն արտահայտում է ողջ ժողովրդի շահերը: Այն մինչեւ վերջ կարտահայտի միայն մի փոքր խմբի շահերը: Հետագայում, թե ինչ տեղի կունենա, այդ շահերը կհամընկնեն իրար, թե ինչ-որ շեղում կլինի, ժամանակը ցույց կտա:

– ԱԺՄ–ՀՀՇ զաղտնի կապերի մասին ձեր կարծիքը եւ դրա հետ կապված ինչպիսի որոշում է կայացրել ԱԺՄ-ն Ռուբեն Հակոբյան–Շավարշ Քոչարյան կրկնակի ընտրությունների վերաբերյալ, որպեսզի վերջինս չզիջի ՀՅԴ-ի ներկայացուցչին:

– Որ ասում են, թե ԱԺՄ-ն ու ՀՀՇ-ն համագործակցում են, բացենք այդ մաղկանց խոզին: Պետք է նախ ասել, թե ինչում են համագործակցում: Երեւանում ԱԺՄ-ն նախ ձայների քանակով ճնշող մեծամասնություն է ստացել, առաջին տեղն է եղել եւ դրան արժանացել է նել օրինակելի ընտրատարածք: Կողքից շատ են փորձում ԱԺՄ-ի եւ Դաշնակցության միջեւ բշնամություն բորբոքել: Դա բոլորենք Դաշնակցության շրջահայությանը: Բայց որ ոչ միայն իշխանության, այլեւ ընդդիմության որոշ ուժեր ցանկանում են մեր միջեւ սեպ խրել, ակնհայտ է:

– Բայց չէ՞ որ դուք նախապես կարող էիք պայմանավորվել:

– Մենք պայմանավորվել ենք, որ երբ երկրորդ փուլ դուրս գան իշխանության եւ ընդդիմության ներկայացուցիչները, բոլորս աջակցում ենք վերջինին, երբ 2-ն էլ ընդդիմությունից են, շարունակվում է նորմալ մրցակցությունը:

– Ձեզ հաճելի չէ՞ր առնում, որ այդպիսով Դաշնակցությունը կզրկվի անգամ մեծամասնականով պատգամավոր ունենալու իրավունքից:

– Մենք չէ, որ զրկում ենք Դաշնակցությանը ինչ-որ տեղ գրավելուց: Այդ հոգսը վերցրել է իշխանությունը, որ ՀՅԴ-ին զրկեց համամասնական ցուցակներով մասնակցելուց: ՀՅԴ-ից Կիմ Բալայանը մահոր անցավ, բայց նրան չհաստատեցին: Եւ հիմա ասել, թե ԱԺՄ-ն է խոչընդոտում է ՀՅԴ-ի մուտքը Ազգային ժողով, ծիծաղելի է: Դաշնակցությունն այն կուսակ-

ՏԱԹԵՎ ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Կրկնակի նպաստներ ուսումնական տարվա նախաշեմին

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի «Նպաստներ զոհված եւ առաջին կարգի հաշմանդամ ազատամարտիկների երեխաներին» ծրագրի շրջանակներում որոշված է կայացվել միայն օգոստոս ամսին նպաստառուներին հասկացնել հավելավճարներ: Սա պայմանավորված է ուսումնական տարվա սկզբի հետ կապված ծախսերով:

Ամենամսյա 2000-ական դրամին օգոստոս ամսին կգումարվի եւս 2000 դրամ: Ծրագրի իրականացմանը մասնակցող մարմինները (սոցապ բաժիններ, բանկ, փոստային ծառայություններ) հուլիսի 26-ին սկսեցին կապի միջոցով տեղեկացվել են այս որոշման մասին:

Վճարումները կկատարվեն օգոստոսի 1-ից մինչեւ 15-ը:

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր վարչություն

Ճշտում: «Ազգ» թերթի այն թվականի հուլիսի 28-ի համարում տպագրվել էր Սեւան գործակալության տեղեկությունը, ըստ որի այն համոզմունքը, որ «Հանրապետություն» բլոկը օգտագործել է հարկատուների միջոցները նախընտրական նյութերը տպագրելու նպատակով, բյուրեղացարար վերագրվել է «Ազգային առաջադիմություն» կուսակցության ղեկավար Վարդան Զոհրաբյանին: Սեւան գործակալությունը ներողություն է խնդրում պրն. Զոհրաբյանից եւ ընթերցողներից:

Շիրակի թեմ. Հանգանակություն Հրաշագործ Ս. Հովհաննես եկեղեցի կառուցելու համար

Շիրակի թեմի առաջնորդարանը եւ Սոֆիայի շրջանային ղեկավարությունը ծանուցում են, որ Աստծո օրհնությամբ եւ հաճությամբ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի, համատեղ ձեռնարկում են հանգանակություն Հրաշագործ Ս. Հովհաննես (Կալբայդջի Ս. Հովհաննես)* արտաշրում եկեղեցի կառուցելու համար: Ս. Էջմիածնի մայր դիվանից հայտնեցին, որ Ս. Հովհաննեսը քրիստոնեության մեծագույն սրբերից է, հայտնի նաեւ Մկրտիչ եւ Կարապետ անուններով: Նա Հայաստանում միշտ եղել է սիրված ու հարգված: Շատ հավատացյալներ անձամբ զգացել են նրա հրաշագործ զորությունը: Հովհաննես անունը կրողներից շատերը իրենց ծնողների Ս. Հովհաննեսին կատարած ուխտի երեխաներ են: Կոչ ենք անում, ի մասնավորի, բոլոր նրանց, ովքեր կրում են այդ անունները եւ, ընդհանրապես Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ռուսաստանի մեր հայրենակիցներին արտաքուստ մասնակցություն բերել այս բարեպաշտ գործին: Հայագրոբանկի Սոֆիայի բաժանմունքում 709001 հաշվարկային հաշվով բացված է հաշիվ Շիրակի թեմի Ս. Հովհաննես եկեղեցու կառուցման համար:

ԼՏ

ԼԻԲԵՐԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է 1991 ...
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԴԻԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ ձեւավորումը ԴԱՆԻԵԼ ԳԱԼԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՍԵՓԱԿԱՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄ

Երբ սեփականաշնորհվող օբյեկտների թիվը մոտենա 200-300-ի, ներդրողները կշատանան

Սեփականաշնորհման եւ ապապետականացման պետական հանձնաժողովում պատրաստվել է սեփականաշնորհման ներկայացվող 53 նոր ձեռնարկությունների ցուցակը եւ հաստատման ուղարկվել կառավարություն: Հանձնաժողովի աշխատանքների եւ սեփականաշնորհման արդյունքների մասին մեր զրույցը հանձնաժողովի փոխնախագահ, ՏՄՆ փոխնախարար Կարեն Կոստանդյանի հետ ներկայացնում ենք ձեր ուշադրությանը:

– Վերջին շրջանում սեփականաշնորհման գործընթացը բավականին ակտիվացել է: Նշանակում է, մարդիկ հոգեբանորեն հարմարվում են շուկայական հարաբերություններին եւ ընդունում, որ սեփականաշնորհման ճանապարհը ճիշտ է ընտրված: Այս ոլորտում էլ ավելի կակտիվանար հատկապես փոքր եւ միջին օբյեկտների համար, եթե սեփականատեր դառնալ ցանկացողներին մենք կարողանայինք պատասխանել, թե որքան կկազմի անշարժ գույքի հարկը: Այսօրվա դրությամբ արդեն սեփականաշնորհվել են շուրջ 1070 փոքր օբյեկտներ, որոնց թիվը կարող էր լինել մի քանի անգամ ավելի, եթե օրենքի մեջ կատարվեր փոփոխություն, այսինքն՝ փոքր եւ միջին օբյեկտների սեփականաշնորհման մասին հանձնաժողովի որոշումը ուղարկվեր հաստատման ոչ թե Գերագույն խորհուրդ, այլ կառավարություն: Իմ սեղանին կան մի քանի տասնյակ դիմում-բողոքներ կոլեկտիվներից, որոնք շուրջ երկու տարի առաջ իրենց օբյեկտները սեփականաշնորհելու հայտ են ներկայացրել սեփականաշնորհման եւ ապապետականացման հանձնաժողովին: Այդ դիմումները ընդունվել եւ ուղարկվել են հաստատման Գերագույն խորհուրդ, բայց մինչ օրս չեն հաստատվել չարաբաստիկ քվորումի բացակայության պատճառով:

Ըստ այսօր սեփականաշնորհման համար նախապատրաստվել է 93 ձեռնարկություն: Դրանք հիմնականում բաց բաժնետիրական ձեւով սեփականաշնորհվող ձեռնարկություններ են, որն խոշոր արդարացի է եւ թույլ է տալիս քաղաքացիների մեծ զանգվածի մասնակցություն: Մոտ ժամանակներս դրանց ազդագրերը կտպագրվեն «Հայաստանի Հանրապետություն»-ում: Ի դեպ, այդ ազդագրերում նկատելի է տեղեկատվության որոշակի աղքատություն: Հանրապետությունում լույս տեսնող թերթերի քանակը եւ տպաքանակը բավարար չէ ազդագրերին բոլոր մարդկանց ծանոթացնելու համար, դրանց գումարվում է հոսանքի սակավության պատճառով հեռուստատեսությունից չօգտվող մարդկանց զգալի թիվը: Անհրաժեշտ է ազդագրեր կամ գոնե ձեռնարկությունների մասին կրճատ բնութագրեր տպագրել մի քանի թերթերում: Այդ կարող է անել եւ «Ազգը», քանի որ ամենախոշոր ազատական օրաթերթ լինելով կարտահայտի ամենավառ ազատական գաղափարախոսության սեփականաշնորհման հարցի նկատմամբ դրական դիրքորոշումը: Բնակչությունը կողմնորոշելու նպատակով զանգվածի կլինեն տպագրել մասնագետների գնահատականները, ներկայացնել, թե Հայաստանում արտադրության որ ճյուղերն են ավելի կզարգանան: Ըստ իս Հայաստանի Հանրապետությունում զարգացման հեռանկարներ ունեն ռադիոէլեկտրոնիկայի, սննդի արդյունաբերության, փայտամշակման, փոքր քիմիայի ձեռնարկությունները: Դա են վկայում նաեւ ստացված տվյալները. բաժնետոմսերի բաժանորդագրության առավել ակտիվություն նկատվել է հենց այդ ճյուղերի ղեկավար ձեռնարկությունների սեփականաշնորհման ընթացքում: Օրինակ, Հայկենցաղմի միավորման բաժնետոմսերի բաժանորդագրությունը կատարվել է 183,9 տոկոսով, այսինքն ձեռնարկությունը վաճառվել է իր նախնական գնից մոտ երկու անգամ թանկ:

– Ի՞նչ արդյունքներ կան երկրորդ խմբի 17 ձեռնարկությունների սեփականաշնորհման գործընթացում:

– Կարելի է ասել, որ ընթացքը գոհացուցիչ է: Օրինակ, 4 ձեռնարկությունների գինը նախնականին գերազանցում է 1,3-1,8 անգամ: Կան ձեռնարկություններ, որոնց համար գնորդներ չեն գտնվել, ինչպես, օրինակ, Վանաձորի «Ալյումինապլաստ» գործարանը: Ակնհայտ է, որ շուկան թելադրում է: Այս պարագայում, իմ կարծիքով, վճռորոշ դեր է խաղում ձեռնարկության վերջին տարիների ֆինանսատնտեսական վիճակը եւ կոլեկտիվի վստահությունն ու ակտիվությունը, որը խթանիչ դեր է կատարում կողմնակի ներդրումների համար:

– Իսկ ի՞նչ տվյալներ կան օտարերկրյա ներդրողների վերաբերյալ:

– Առայժմ ինձ հայտնի է մի քանիսի մասնակցությունը, մասնավորապես «Տոռ» եւ «ԵրԱԶ» ձեռնարկությունների բաժնետոմսերի բաժանորդագրությանը: Դրանք բացառապես սփյուռքահայեր են, եւ դա նորմալ ընթացք է, մեր երկիրը առայժմ կարելի է համարել ռիսկի կապիտալի ներդրման երկիր, իսկ այդ դեպքում առաջնային գործոններից մեկը դառնում է էթնիկական ծագումը: Սակայն ես հույս ունեմ, որ երբ սեփականաշնորհվող ձեռնարկությունների թիվը մոտենա 200-300-ի, կհայտնվեն այլ ներդրողներ եւս: Կան տվյալներ, որ շատ օտարերկրացիներ հիմնականում Միջին Արեւելքից եւ Իրանից, ձգտում են գնել խանութներ, սննդի օբյեկտներ, այնպես որ, եթե ռազմաքաղաքական իրավիճակը կայուն լինի՝ ներդրողներ կլինեն: Այլ հարց է, թե որքանով է դա հարկավոր Հայաստանի Հանրապետությանը. սա, իհարկե, ավելի շատ քաղաքական խնդիր է, քան տնտեսական, եւ ինձ թվում է, կկարգավորվի հետագա օրենսդրական ակտերով: Ամեն դեպքում սեփականաշնորհումը անդառնալի գործընթաց է, եւ եթե օտարերկրացիները կամենում են ներդրումներ անել, անպայմանորեն շահագրգռված են, որ դրանք լինեն սեփական ձեռնարկություններ:

– Վերջերս Պարոնյան թատրոնում կայացավ փոքր եւ միջին օբյեկտների աճուրդ: Ո՞ր դեպքում է գործում աճուրդային կարգը:

– Աճուրդի են դրվում այն օբյեկտները, որոնց կոլեկտիվները հրաժարվել են սեփականաշնորհումից, եւ նույն զանազան, հիմնականում անվճարունակ լինելու պատճառներից: Այդ դեպքում աճուրդի դնելու որոշում է կայացվում: Աճուրդով որոշվում է օբյեկտի ռեալ գինը: Գնահատման ինչպիսի կարգ էլ վերցնենք, կլինի կամ թանկ, կամ ցածր: Որովհետեւ բավականաչափ գործոններ հնարավոր չէ կանխատեսել, ասենք, որ մի թաղամասում 1 քառ. մետրը արժե ավելին, քան մի քիչ այն կողմ: Դրանցից կախված գների կտրուկ տարբերություն կարող է նկատվել: Վերջին աճուրդի ժամանակ օբյեկտներ եղան, որոնք վաճառվեցին իրենց նախնական գնից 3-6 անգամ ավելի թանկ: Աճուրդի դրված 19 փոքր եւ միջին օբյեկտներից 12-ը գտան իրենց տերերին, 12-ից 5-ը վաճառվեցին մեկնարկային գնով: Կա ձեռնարկությունը աճուրդով վաճառելու մեկ այլ տարբերակ նույնպես. երբ գնահատման կարգի համաձայն, ձեռնարկության գինը ստացվում է շատ ցածր: Օրինակ, Արտաշատի տարաների ֆաբրիկայի գինը 9000 դրամ է կես սերտիֆիկատից էլ նվազ կամ շուկայական գնով 2,5 ԱՄՆ դոլար: Նման դեպքերում հանձնաժողովը խրախուսում է կառավարությանը ներկայացնել որոշման նախագիծ ձեռնարկությունը աճուրդով վաճառելու մասին: Ըստ էության սեփականաշնորհման սերտիֆիկատներով վաճառելու դեպքում եւս օբյեկտի ռեալ գինը ստացվում է իրականից շատ ավելի ցածր, քանի որ սեփականաշնորհման սերտիֆիկատները արժեն ավելի ցածր, քան իրենց անվանական արժեքն է:

– Իսկ այս տարվա վերջում սեփականաշնորհումից հետո շուկայում նրանք կունենա՞ն անվանականին հավասար արժեք:

– Դա բավականին երկար գործընթաց է, բայց չեմ կարծում, որ սերտիֆիկատների գինը հասնի իրենց անվանական արժեքին: Լավագույն դեպքում կլինի դրա 50-60 տոկոսը, այն էլ այն դեպքում, երբ լուրջ ցուցիչ խմբաքանակ, այսինքն կեղծ վաուչերներ չհայտնվեն:

– Իսկ այդպիսի տվյալներ արձանագրվա՞ծ են:

– Պաշտոնական տվյալներ չկան, սակայն շուկայում սերտիֆիկատների գնի նվազումը կասկածի տեղիք է տալիս:

Հնարավոր է, որ ներկայացված վերջին 53 ձեռնարկությունների սեփականաշնորհումից հետո սերտիֆիկատների գինը բարձրանա:

– Ձեր կարծիքով՝ սեփականաշնորհումը համատարած ծավալներ կընդունի՞:

– Պետությունը, իհարկե, կպահի որոշ ճյուղերում մենաշնորհության կամ իրավիճակը վերահսկելու մենաշնորհը, ինչպիսիք են էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը, ջրամատակարարումը, զենքի արտադրությունը եւ այլ ասպարեզներ: Միգուցե այստեղ եւս հայտնվեն սեփականատերեր, բայց դա կկարգավորվի հետագա օրենսդրությամբ, ինչպես եղավ հացի արտադրության պարագայում: Պետությունն անպայմանորեն պետք է կարողանա վերահսկել, որպեսզի որեւէ մեկը կամ մի խումբ մենիշխանություն չստեղծի չափազանց կարեւոր այդ բնագավառներում:

– Ինչ վերաբերում է գների վերահսկմանը, պետք է ասել, որ պետությունն ինքը մենիշխան է դարձել եւ թելադրում է բարձր գների իր քաղաքականությունը:

– Պետք է ճշգրիտ հաշվարկ անել. արտադրանքի համար արվող բոլոր ծախսերը, աշխատավարձը եւ նոր ճշտել ապրանքի գինը, որովհետեւ եթե դա այն հավասարեցնում ես միջազգային մակարդակին, բայց աշխատավարձը այդ չափանիշին երբեք չի հասնում, ապա հավասարակշռության հասնելը անհնարին է դառնում: Ստացվում է փակ շրջան. պետությունը մեղադրում է բնակչին, որ նա չի վճարում զանազան ծառայությունների դիմաց, բայց ինքը չի վճարում անհրաժեշտ չափի աշխատավարձ: Տնտեսությունը միշտ էլ ձգտում է հավասարակշռության: Հիմա «Հանրապետություն» բլոկը հաղթել է, հիմնականում որեւէ խանգարող պատճառ չկա, որ նրանք կարողանան ստեղծել այդ հավասարակշռությունը:

ԱՆՈՒՇ ՊԱԼՅԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԱՐԴԻԿ

Թե ինչպես Մուրադյանները «նվաճեցին» Մոսկվան, Բեռլինը եւ Լոնդոնը

ՍՈՒՍԻԿ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ

Սեփ. թղթակից, Մոսկվա

Գարեգին Ա Կաթողիկոսի պատվին կազմակերպված ընդունելությունից մեկ ամիս անց Մոսկվայի հանրահայտ «Մետրոպոլ» հյուրանոցի նույն դահլիճում կրկին հպարտորեն հնչեցին հայկական անուններ, այս անգամ՝ եղբայրներ Բորիս, Հակոբ, Մուրադ եւ Հովհաննես Մուրադյաններինը, որոնց անվանատառերը կազմել են օտարերկրյա ներդրումներով «ԲԱՄՈ ստրոյմատերիալի» բաժնետիրական ընկերության անվանումը:

Գերմանացի գործընկերների հետ համատեղ ձեռնարկության ստեղծման գաղափարը վերջին մեկ տարում հասունանում էր որպես շինանյութերի առեւտրի բնագավառում «Ռուսինվեստստրոյ» ընկերության եւ գերմանացիների արգասավոր համագործակցության արդյունք: Համատեղ ձեռնարկության ստեղծման նպատակով գործընկերները մասնագետների ուսուցում կազմակերպեցին Ռուսաստանում եւ Գերմանիայում, որտեղ ի րացման շուկան եւ չորս ամիս փորձնական կարգով թողարկեցին պատուհաններ ու դռներ, որոնք իրենց որակով ու ձեւավորմամբ համապատասխանում են եվրոպական բարձր չափանիշներին: Դրա երաշխիքն այն է, որ պատուհաններն ու դռները թողարկվում են աշխարհում հայտնի «ՇԻԿՈ Ինտերնեշնլ» (ԳՖՀ) եւ «ԱՇՏՈՆ ինդաստրիալ Ltd» (Անգլիա) ընկերությունների տեխնոլոգիայով: Իսկ այդ ամենն արտադրվում է մերձմոսկովյան Սոլնեչնոգորսկի «Պոլիմերագրո» պետձեռնարկության արտադրամասում: «ԲԱՄՈ»-ի ծրագրերի մեջ է մտնում Հայաստանում նույնատիպ ձեռնարկության բացումը:

Հայաստանում, հատկապես Մարտունու շրջանում, Մուրադյաններին ներկայացնելու հարկ չկա: Ոչ միայն այն պատճառով, որ ավագ եղբայր Բորիսը որպես գյուղխորհրդի նախագահ այնտեղի հմտությամբ է գործերը վարում, որ շնորհանդեսին ներկա եղած Մարտունու շրջգործկոմի փոխնախագահ Վազգեն Դարբինյանի խոսքերով, Մուրադյանների հայրենի Թազագյուղում փաստորեն խնդիրներ չկան: Մի քանի տարի առաջ Մոսկվայում հաստատվելով եւ ամուր ոտքի կանգնելով, Մուրադյանները չմոռացան համագյուղացիների մասին, բարեկարգեցին ճանապարհները, գյուղ հասցրին 14 կմ ջրատար: Շատ ուրիշ լավ գործեր էլ արվեցին մարդկանց համար, որոնք հիմա գիտեն, թե ով իրենց օգնության ձեռք կմեկնի դժվար պահին: Ի դեպ, այս ամենը խոչընդոտ չդարձավ նրանց համար, ովքեր Բորիս Մուրադյանին «տարհամոզեցին» խորհրդարանի ընտրություններում դնելու իր թեկնածությունը: Բայց շռայլ հոգու տեր Մուրադյան ավագը հիասթափված չէ եւ առհասարակ այդ ամենը կյանքում ամենագլխավորը չի համարում:

Այդուհանդերձ կարծում եմ, որ ապագան պատկանում է Մուրադյանների նման մարդկանց, որոնց հասցեին այնքան լավ խոսքեր ասացին Ռուսաստանի շինարարության, «Հատուկշին» նախարարությունների, Մոսկվայի շինարարության գերատեսչության, Սոլնեչնոգորսկի վարչակազմի ղեկավարները, Պետդումայի պատգամավորը, ռուսաստանցի եւ արեւմտցի գործընկերները: Ինչպես հայտնի է, արեւմտցի ներդրողները վախենալով Ռուսաստանի վիճակի անկայունությունից եւ անհուսալիությունից, ռուսական մաֆիային վերաբերող ամեն տեսակ պատմություններից, չեն սիրում ռիսկի դիմել, իսկ դիմելու դեպքում սկսում են հաշվարկել հնարավոր կորուստները: Սակայն «ԲԱՄՈ»-ի գերմանացի գործընկեր պրն Յուրգեն Շենկը հակառակ տրամադրվածություն ունի: «Երբ երկու հոգի որոշում են ընտանիք կազմել, ասում է նա, նրանք ոչ թե մտածում են դրա տրոհման մասին, այլ իրենց ընտանիքի զարգացման ու բարգավաճման մասին: Մենք էլ այդպիսին ենք: Սա է մեր փիլիսոփայությունը»:

Ես վստահ եմ, որ ապագա ունեն Մուրադյանները, որոնք կարողացել են իրենց պրոֆեսիոնալիզմի, աշխատասիրության եւ օրինավորության շնորհիվ Մարտունուց հետո «նվաճել» Մոսկվան, Բեռլինը եւ Լոնդոնը: Ըստ երեւույթին՝ դա դեռ սահման չէ:

Եվրասիա հիմնադրամն օժանդակում է Հայաստանի բարեփոխումներին

Հուլիսի 27-ին Երեւանում տեղի ունեցավ Եվրասիա ամերիկյան հիմնադրամի երեւանյան գրասենյակի շնորհանդեսը, որի ժամանակ Եվրասիա հիմնադրամի երեւանյան ներկայացուցիչ Լորենս Այվազյանը ներկայացրեց հիմնադրամի ծրագրերը Հայաստանում: Ըստ Լ. Այվազյանի, հիմնադրամը, որի նպատակն է օժանդակել ԱՊՀ երկրներում իրականացվող տնտեսական եւ ժողովրդավարական բարեփոխումներին, Հայաստանում պաշտոնապես գրանցված սպասարկման, գյուղատնտեսական արտադրության ու թեթեւ արդյունաբերության բնագավառներում գործող ձեռնարկություններին կտրամադրի մինչեւ 25 հազ. ԱՄՆ դոլարի վարկեր: Այդ միջոցները պետք է տրամադրվեն մրցակցության հիմունքներով: Հիմնադրամի ուշադրության ոլորտում են Հայաստանում իրականացվող տնտեսական բարեփոխումները (գործարար ղեկավարման, ձեռներեցության եւ տնտեսագիտության ուսուցում, ազատ շուկայական տնտեսության կառույցների հիմնադրում, մասնավոր սեկտորի զարգացում եւ այլն), կառավարման համակարգի բարեփոխումները ու հասարակական կազմակերպությունները (հասարակական ղեկավարման խորհրդատվություն, աջակցություն հասարակական կազմակերպություններին եւ այլն), ինչպես նաեւ կապի եւ լրատվական միջոցները: 1995թ.-ի հունիսից հիմնադրամը արդեն սկսել է փոքր եւ միջին ձեռնարկությունների վարկավորման ծրագրի իրականացումը: Ծրագրերի ֆինանսական միջնորդն ու Եվրասիայի հետ համատեղ ծրագրերի իրագործողը Հայաստանում հանդիսանում է «Անելիք» կոմերցիոն բանկը: Շնորհանդեսին ներկա էին Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանատան, USAID, USIS եւ Հայաստանի հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, հիմնադրամի Վրաստանի գրասենյակի աշխատակիցները:

ՆՏ. Եվրասիա հիմնադրամը հիմնվել է 1993 թ.-ին՝ ԱՄՆ զարգացման գործակալության (USAID) ֆինանսավորմամբ: Այն ներկայացուցչություններ ունի արդեն ԱՊՀ-ի երկրներից Ռուսաստանում, Ուկրաինայում, Ուզբեկստանում, Վրաստանում ու Հայաստանում:

Նոյյան տապան

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային

ԱՐՀԵՍՏՆԵՐ

Տոհմիկ զինագործները

18-րդ դարի երկրորդ կեսին Կարին քաղաքում հայտնի է եղել զինագործ Այվազյանների ընտանիքը: Գերդաստանի հայրը՝ Աղալարը, այնպես էր վարպետացել իր գործի մեջ, որ արժանացել էր սուլթան Մահմեդի ուշադրությանը, որը հատուկ հրամանով նրան դարձրել էր Պոլսի զինագործության արհեստանոցի տնօրեն:

1828-29 թվականների ռուս-թուրքական պատերազմից հետո, Կարինից մեծ թվով հայեր գաղթեցին եւ բնակություն հաստատեցին Ախալցխայում եւ Գյումրիում, Ախալքալակում: Գաղթողների մեջ էր նաեւ Աղալար Այվազյանի եղբոր որդու՝ Հարություն Այվազյանի ընտանիքը, որը 1830-ին հաստատվեց Ախալցխայում: Ընտանեկան ավանդույթը շարունակելու նպատակով Հարությունը Կարինից նոր բնակավայր տեղափոխեց արհեստանոցի գույքը, գործիքներն ու սարքերը եւ քաղաքի Դամըջնոց կոչվող թաղամասում բացեց նոր արհեստանոց: Նրա որդիները՝ իննամյա Յովհաննեսը եւ յոթնամյա Մկրտիչը սիրով օգնում էին հորը եւ սովորում յուրացրին զինագործության գաղտնիքները: Եղբայրները միասին էին գործի գնում, հագնում էին միանման, նման էին միմյանց, ժողովուրդը նրանց անվանեց «չիֆթլար» (զույգեր): Այսպես սկզբնավորվեց Չիֆթալարյան ազգանունն ու Չիֆթալարենց տոհմը:

Մինչեւ անցած դարի սկզբները զենքը պատրաստվում էր առանձին արհեստավորների միջոցով: Հրացանի յուրաքանչյուր հիմնական մասի հատուկ մասնագիտացված վարպետներ կային, որը թույլ չէր տալիս հրացանը կատարելագործել ամբողջության մեջ: Չիֆթալարյանները ձեռնոց նետեցին այդ միակերպության դեմ եւ արմատավորեցին զինապատրաստման ամբողջական համակարգը, որը հնարավորություն տվեց բարձրացնել միասնական արտադրանքի որակը, վերացնել միապիտությունը: Եղբայրները զինագործությունը համատեղեցին գլանողի, հյուսնի, դարբնի, զարդանկարչի, գեղանկարչի մասնագիտությունների հետ, սկսեցին գեղարվեստորեն ձեւավորել հրացաններն ու կարաբինները:

Չիֆթալարյաններն իրենց գործի նվիրյալներն էին ու արարողները, հմուտ վարպետներ: Ախալցխա տեղափոխվելուց հետո, նրանց պատրաստած կայծքարավոր զենքի երեք հավաքածուները (մի հրացան եւ երկու կարաբին՝ ատրճանակով) անցած դարավերջին ցուցադրվել են Լոնդոնի, Փարիզի, Բրյուսելի միջազգային ցուցահանդեսներում՝ շահել ոսկե մեդալներ: Երկրաբան ճանապարհորդ Լեւ Զագուրսկին 1890 թվականի սկզբներին եղել է Ախալցխայում եւ հիացմունքով խոսել տեղի արհեստավորների, մասնավորապես՝ զինագործների մասին. «Ախալցխան, գրում է նա, այժմ է ընկնում նրբագեղ մետաղյա իրերի, արծաթե ցանցկեն առարկաների, ինչպես նաեւ նուրբ փորագրազարդ փողերով ատրճանակների պատրաստմամբ...»: Իսկ մանկավարժ-ազգագրագետ Արշակ Տեր-Միքայելյանը «Զմյուռնիայից Ալեքսանդրապոլ» նոթերում գրում է. «Այս անգամ ուշադրությունս գրավեցին Չիֆթալարյան եղբայրները: Նոքա պարզ միջոցներով եւ առանց մեքենաների պատրաստում են ամենապատվական եւրոպական զենքեր: Զենքն այնքան մաքուր ու նուրբ է պատրաստված եւ դիմացկուն, որ ավելի արժեքավոր է, քան գործարանային արտադրանքը: Այս համեստ արհեստավորների հնարամտությունն ու տոկունությունը զարմանալի է» («Մուրճ» 1890 թ., 9):

Մկրտիչ Չիֆթալարյանի անունով Անգլիայից պաշտոնական հրավեր ստացվեց՝ արհեստանոցով եւ ընտանիքով Լոնդոն տեղափոխվելու համար, սակայն Մկրտիչը մերժեց այդ հրավերը: Շուտով Չիֆթալարենք հրացանների եւ կարաբինների փողեր պատրաստելու համար ստեղծեցին նոր տիպի դամասկոսյան տողտաս եւ կոչեցին «հայկական»: Այն շատ նուրբ ու գեղեցիկ նախշեր ուներ եւ ստացվում էր համեմատաբար ավելի հեշտ եղանակով: Հրացանի փողը եւ փականակը զարդարված էին արծաթով ու կետի ատամի ոսկրով: Հրացանի փողերը պատրաստում էին ութանիստ, իսկ կարաբիններինը՝ կլոր: Բոլոր զենքերի սկզբնամասում դրվում էր իրենց քառանկյունի զինանշանը, միջնամասում՝ «Չիֆթալարենք» մակագրությամբ: Հետաքրքրությունից զուրկ չէ այն, որ 1860-ի ամռանը, երբ ռուսական Ալեքսանդր 2-րդ կայսրը այցելել է Բորժոմ, Մկրտիչ Չիֆթալարյանը նրան էր նվիրել իր պատրաստած կայծքարային մի հրացան եւ երկու կարաբին: Կայսրը շնորհակալության հետ միասին ոսկե մեդալ էր կցրել նրա կրծքին: Այժմ այդ զենքերն ու մեդալը գտնվում են էրմիտաժի կովկասյան բաժնում:

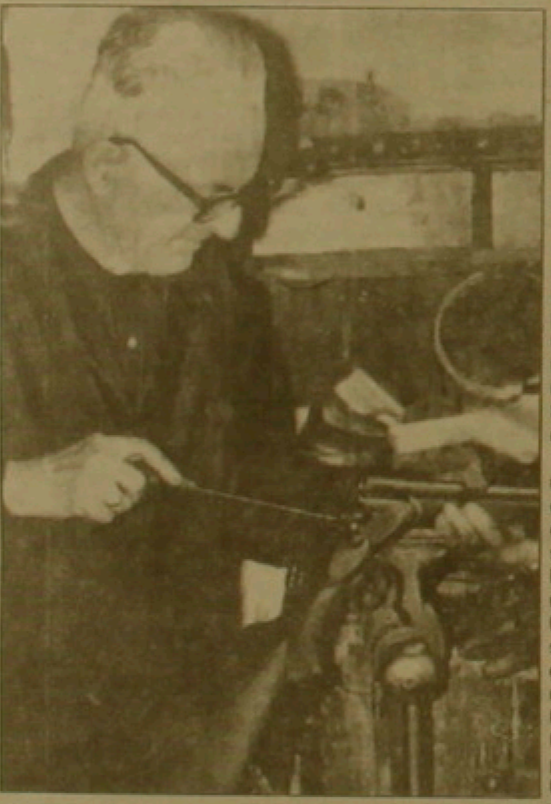

Չիֆթալարենց տոհմի վերջին անդամը, որ մասնակցել է «հայկական» ծաղկավոր տողտասից կայծքարի բարձրորակ հրացանների պատրաստմանը, որոնք ցուցադրվել են միջազգային մի շարք ցուցահանդեսներում, Մկրտիչ (կրտսեր) եւ Արամ Չիֆթալարյանների հայրը՝ Յակոբն է եղել:

«Հայկական» ծաղկավոր տողտասից պատրաստված իրերը (սառը զենքեր եւ հրացանի փողեր) ուշագրավ են նրանով, որ իրենց մակերեւույթի վրա ունեն գրավիչ ու դուրեկան գծանկարներ, որոնք ստացվում են երկաթի ու տողտասի հաջորդաբար դարբնային ձեւով իրար հետ եռակցված ու համապատասխանորեն մշակված ձուլվածքից:

Գունավոր մեխման մենաշնորհը նույնպես Չիֆթալարենցն է: Նախկինում զինագործները խիստ գաղտնի էին պահում դրվագման այդ եղանակը եւ քաղադրատոմսը փոխանցում ժառանգաբար: Ամենաանվանի վարպետն անգամ չէր իմանում, թե ինչ երանգ ու նախշ կստացվի: Յակոբ Չիֆթալարյանը՝ Մկրտիչ (Փաշիկ) եւ Արամ Չիֆթալարյանների հայրը, գունավոր մեխման ճանաչված վարպետ էր: Նրա պատրաստած երկփողանի հրացանի հրահանները չեն զիջում գործարանայինին:

Ախալցխայի 1917-1918 թվականների յոթնամյա ինքնապաշտպանության օրերին Չիֆթալարյանները զոր ու գիշեր զինում էին քաղաքի բնակչությանը, կազմակերպում ինքնապաշտպանության մարտերը: Նրանք փամփուշտի գործարան հիմնեցին, որտեղ մեծ մասամբ կանայք էին աշխատում: Ախալցխացիներն իրենց քաղաքացու Չորի Չորյանի հրամանատարությամբ պատմական հաղթանակ տարան: Թուրք հրոսակները պարտությունից հետո խաբեցին Արդահան ու զավթեցին Ախալցխայի ամբողջ գավառը:

Յակոբի ավագ որդին՝ Մկրտիչը, մինչեւ անցած տասնամյակի կեսերը աշխատում էր ծննդավայրի տոհմական արհեստանոցում, որի դռները ութսուն անց վարպետի շնորհիվ բաց էին տարածաշրջանի հարյուրավոր մարդկանց համար:

Մկրտիչ Չիֆթալարյան երեւույթի ամենամեծ ու հիշարժան ներդրումը դամասկյան տողտասի, որին նա «հայկական» կոչեց, նոր եւ նորագույն նմուշների ստացման, կատարելագործման եւ կիրառման մեջ է:

Չիֆթալարենց արհեստանոցն իրենց գործիքներով, դազգահներով ու ամբողջ գույքով ի պահ է տրված Ախալցխայի գավառագիտական թանգարանին: Ի դեպ, տասն տարի առաջ, 1975-ի գարնանը, Ախալցխան մեծ շուքով ու հանդիսավորությամբ նշեց Չիֆթալարենց արհեստանոցի հիմնադրման մեկ եւ կեսդարյա հոբելյանը:

Զինագործ Չիֆթալարյանների վերջին շառավիղը 93-ամյա Արամն է: Նա տակավին վեց տարեկանում ոտք դրեց պապական արհեստանոց եւ որպես ընտանեկան թանկագին մասունք այսօր էլ պահում է այդ տարիների իր ձեռքի արտադրանքը՝ չախուն, որի մոխրագույն կոթին դաջված է՝ «Արամ: 6 տարեկան»: Իսկ արդեն երկու տարի հետո նրա անվանն ավելացավ «վարպետ» բառը: Անդրանիկ վաստակը մորը հանձնեց: Նա էլ այդ փողով քաղաքի Սուրբ Նշան եկեղեցում մոմ վառեց եւ խնդրեց Տիրոջից, որ ավելացնի որդու շնորհը:

1926-ի մայիս... Քսաներեքամյա Արամը դուրս է գալիս ծննդավայրից, ընդմիշտ բաժանվում տոհմական արհեստանոցից, որը մինչեւ վերջերս էլ ծառայում էր մարդկանց: Ավարտում է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը, աշխատում հիդրոտեխնիկ, մասնակցում Քանաքեռի, Ձորագէսի, Երեւանի հիդրոէլեկտրակայանների, դժվարակառույց թունելների շինարարությանը: Նրա ընտանեկան արխիվում տասնյակ արտոնագրեր կան՝ իր գյուտերի համար: Այսօր էլ հանրապետության էներգետիկ աղբյուրների ստեղծման գործում մեծ ավանդ ունեցող վարպետը մտահոգված է էլեկտրաէներգիայի ճգնաժամի հաղթահարման խնդրով:

Վարպետն առաջնորդում է դեպի իր արվեստանոցը: Այն տարբեր տեսակի, ձեւի ու տրամաչափի հրացանների ու ատրճանակների թանգարան է:

«Մենք մեր ազգային զինանշանն արդեն ունենք: Մնում է ստեղծել դամասկյան հայկական հրացաններ եւ ավտոմատ ատրճանակներ, ասում է Յակոբի որդի Արամը եւ սեղանին դնում իր մշակած նորագույն հրազենների նախագծերի փաթեթը: Մեր հանրապետությունում պետք է ունենանք կատարելագործված զենքի գործարաններ եւ արհեստանոցներ, սակայն առաջին հերթին պետք է լուծել փամփուշտի հարցը: Փամփուշտը պատրաստվում է գունավոր մետաղից: Իսկ եթե փամփուշտը առանց պարկուճի լինի, գունավոր մետաղի հսկայական խնայողություն կարվի, պետությունը միլիարդներ կշահեր: Իմ նպատակն է մեզ մոտ փամփուշտ ստեղծել»:

Ցույց է տալիս նորագույն ատրճանակի մոդելը: Արամ Չիֆթալարյանի բազում գյուտերից եւ նորարարություններից մեկն էլ կարծր ապարներում թունելներ հորատելու համար նախատեսված նոր մեքենան է: Լավ արձագանք գտավ նաեւ վարպետի «Այգեգործի մկրատը»: Այս գյուտի համար նա արժանացավ արծաթե մեդալի եւ դիպլոմների:

Նա ծիրանենու փայտով ու ոսկրով դրվագած արույրե ատրճանակներ է նվիրել Ջորջ Բուշին եւ Շառլ Ազնավուրին, Ֆրանսուա Միտերանին ու Մարգարետ Թետչերին, Նիկոլայ Ռիժկովին եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին:

ԼԵՒՈՆ ԿՈՒՐՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Նոր տիպի էլեկտրակայաններ՝ սեյսմիկ ծառայությանը

Արեւային էներգետիկան մեծ տարածում ունի աշխարհում: Նախկին ԽՍՀՄ-ում այն կիրառվում էր բացառապես պաշտպանական համակարգում եւ տիեզերական ծրագրերում: Այդ ծրագրերում մեծ ներդրում ուներ 60-ական թթ.-ից Երեւանում գործող Համամիութենական հոսանքի աղբյուրների ինստիտուտի հայկական բաժանմունքը, որն այնուհետեւ վերանվանվեց «Արեւ» գիտաարտադրական ձեռնարկություն: Իր ֆինանսական ծանր կացությունը շտկելու նպատակով, ձեռնարկությունում վերջին տարիներին նախկին բազայի հիման վրա կազմավորվեց «Կոնտակտ Ա» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը (տնօրեն՝ տեխնիկական գիտությունների թեկնածու Վիկտոր Աֆյան): Ընկերությունը նպատակ ուներ պատրաստել արեւային էլեկտրակայաններ, որոնք լայն կիրառություն կունենան տնտեսության մեջ: Մեկ մետր երկարությամբ եւ 45 սմ. լայնությամբ արեւային այդ էլեկտրակայանները բավականին հարմարավետ էին, ունեին 30 վտ հզորություն, մոտ 2 ամպեր հոսանքի ուժ եւ 15,5 վոլտ լարում: Իրենցից ներկայացնում էին ծածկապատեր, որոնք պարունակում էին ֆոտոփոխարկիչներ սիլիցիումային մոնոբյուրեղներից կազմված կիսահաղորդիչներ: Քանի որ վերջիններիս ստացումը կապված էր բավականին բարդ տեխնոլոգիաներ ունենալու խնդրի հետ, (ինչը բացակայում էր Հայաստանում) այդ պատճառով դրանք կարելի էր ներմուծել դրսից: Էլեկտրակայանները կսային արեւային էներգիան ցերեկը վերածում փոփոխական էլեկտրականի: Դրանք կաշխատեին ոչ թե արեւային ջերմության, այլ լույսի էֆեկտի շնորհիվ: «Ֆլիմոն» կոչվող սարքերի օգնությամբ ունեին առավելություններ, առաջին հերթին այն տեսակետից, որ չէին պահանջում վառելանյութ, պարբերական սպասարկում եւ խնամք: Աշխատանքը նրանց նախատեսվում էր մինչեւ 100 տարի: Տեղադրվում էր բաց երկնքի տակ եւ դիմանում էր մթնոլորտային տեղումների նկատմամբ:

Չնայած իր արտադրանքի ակնհայտ արժանիքներին, «Կոնտակտ Ա» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը երկու տարի առաջ, ինչպես եւ իր մայր ձեռնարկությունը, ֆինանսական ծանր կացության մեջ էր հայտնվել, հիմնականում այն պատճառով, որ բացարձակապես չէր տիրապետում սպառման շուկայի վերաբերյալ լրատվությանը: Բնականաբար չէր կարող նաեւ իրացնել արտադրանքը: Թվում էր, թե դրությունն այդպես անմխիթարական էլ կմնար, բայց անսպասելիորեն ընկերությանը աջակցության առաջարկ ստացավ Հայ առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ-ի Արեւելյան թեմի Հայ օգնության ֆոնդից, որը Հայաստանի ավերիչ երկրաշարժից հետո իր առջեւ խնդիր էր դրել կազմել հանրապետության տնտեսության զարգացմանն օժանդակելու համակողմանի ծրագրեր: ՀՕՖ-ի նպատակների մեջ էր մտնում նաեւ

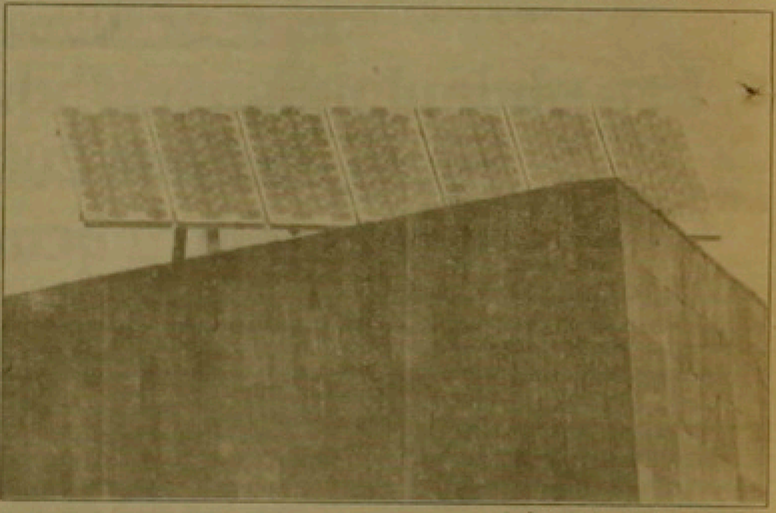

Երեւանի սեյսմիկ գիտակետ

հաստատություններից էր ՀՀ կառավարության առընթեր սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունը, որի դիտակայանները սփռված էին Հայաստանով մեկ: Դրանցից շատերը տեղադրված էին անմատչելի վայրերում եւ սնվում էին հոսանքի հասարակ սպառողների մատակարարներից: Դիտակայանների նորմալ աշխատանքի համար անհրաժեշտ էր ապահովել դրանց շուրջօրյա էլեկտրասնուցումը:

ՀՕՖ-ի եւ «Կոնտակտ Ա»-ի միջեւ կայացավ սկզբունքային համաձայնություն սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունը բավարար քանակությամբ էլեկտրակայաններով ապահովելու վերաբերյալ: Այդ նպատակի համար ՀՕՖ-ի կողմից կազմվեց 16 հազար դոլար արժողությամբ ծրագիր: Սեյսմիկ ծառայության ներկայացրած պահանջարկի համաձայն, «Կոնտակտ-Ա» ընկերությունը պատրաստեց համապատասխան քանակությամբ արեւային էլեկտրակայաններ: Որպես ծրագրի առաջին փուլի հաջող իրականացման արդյունք, օրերս սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության 10 դիտակայաններում տեղադրվեցին արեւային 36 էլեկտրակայաններ: Այդ դիտակայաններից 4-ը գտնվում են հայկական ատոմակայանի սեյսմիկ խրամփոսում: Մյուսները տեղակայված են Արարատի, Աշտարակի, Սեւանի, Աղարակի շրջաններում, Երեւան քաղաքում եւ Փարաքար գյուղում: Ծրագրի երկրորդ փուլում սեյսմիկ ծառայության 11 դիտակայաններում կտեղադրվեն եւս 36 էլեկտրակայաններ: Սկզբնական շրջանում ՀՕՖ-ի եւ «Կոնտակտ Ա»-ի մասնագետները պարբերաբար կստուգեն էլեկտրակայանների աշխատանքները եւ անհրաժեշտության դեպքում մշակելու են դրանց կատարելագործման մեխանիզմներ:

«Էլեկտրակայանների տեղադրումով մեր դիտակայանները ընդմիշտ փրկվեցին հոսանքի անընդհատ անջատումների պատճառով առաջացած դժվարություններից, ասում է ՀՀ կառավարության առընթեր սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության նախագահ Սերգեյ Բալասանյանը: Իսկ դա նշանակում է, որ այսուհետեւ մենք կունենանք հանրապետության սեյսմիկ իրավիճակի վստահելի եւ ճշգրիտ տվյալներ, ինչը նոր որակ կհաղորդի ծառայության աշխատանքներին»:

ԱՐԱՄ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

Օրեր առաջ ԱՄՆ Սենատի հանրապետական մեծամասնության ղեկավար Բոբ Դոուլի 72 տարին: Ի տարբերություն իր նախագահական ժամկետն ավարտող 64-ամյա Բորիս Ելցինի Դոուլն առաջին անգամ է հավակնում նախագահության: Եվս մեկ տարբերություն. արտադրական վթարից խեղված է Ելցինի ձախ ձեռ- ճակում է արտասովորային գործունեության լավ ցուցանիշներով, տպավորիչ ներկայացնող ժառանգական հիվանդությունների բացակայությամբ»: Չկան նաեւ քաղցկեղի նշաններ 1991 թ. նրա շագանակագեղձի բարորակ ուռուցքի հեռացումից հետո:

Դոուլի արյան ճնշումը 104/70 է, երակազարկի հաճախականությու- կեղը բնութագրում են որպես «թույլ աճող, փոքր եւ տեղայնացված»: Վեց ամիսը մեկ Դոուլը հատուկ ստուգման է ենթարկվում: Հակագենների մակարդակը մնում է զրոյական: Ջորջթաունի համալսարանի բժշկական կենտրոնի տնօրեն Ջոն Լինչի կարծիքով «Դոուլի շագանակագեղձի քաղցկեղը չպետք է անդրադառնա նախագահության

ԱՄՆ

Դոուլը փաստորեն առողջ է եւ նախագահության համար պիտանի

նր. իսկ Դոուլի աջ ձեռքը անդամալուծված է վիրավորվելու հետեւանքով: Սենատորն աջ ձեռքով չի կարող բաժակ վերցնել կամ ձեռք սեղմել: Երկրորդ աշխարհամարտից հետո նրան սպառնում էր վիճակի ծանրացումով կյանքը, սակայն նա ընտրեց համառությունը եւ այդ ասպարեզում անցկացրեց գրեթե կես դար:

Երբ Դոուլը ևանի Սպիտակ տան համար մղվող գոտեմարտը, կդառնա երկրի պատմության մեջ ամենատարեց նախագահը: Սահմանադրության համաձայն հաջորդ նախագահը երդվում է գալու 1997 թ. հունվարին: Ռոնալդ Ռեյգանը 3,5 ամսով ջահել էր, երբ առաջին անգամ Սպիտակ տուն մտավ 1981 թ. հունվարին:

Դոուլի տարիքը Բիլ Քլինթոնի եւ ընդհանուր առմամբ դեմոկրատական կուսակցության գլխավոր հույսերից մեկն է: Դոուլի մրցակիցները լույս են գցում հանրապետականների գլխավոր թեկնածուի հոգնածության վրա: 72-ամյա մարդն ստիպված կլինի մեկուկես տարի կրել միաժամանակ երկու ծանր բեռ՝ ղեկավարել Սենատի մեծամասնությունը եւ ընտրարշավ անցկացնել:

Դոուլը ուժեղ է իր ընտրական գծի ուղենիշներով: Կանոնավոր կերպով հրապարակվում են նրա առողջական վիճակի վերաբերյալ բժշկական եզրակացությունները: Չորս էջանոց փաստաթուղթն ուղեկցվում է լաբորատոր ստուգումների եւ ռենտգենյան լուսանկարների հինգ էջով: Գլխավոր հետեւությունն այն է, որ Դոուլը «հիանալի առողջական վի-

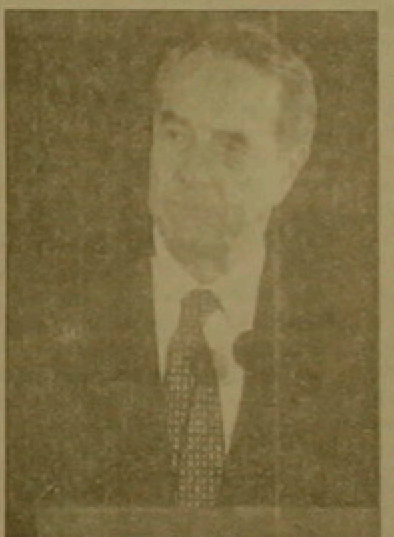

նր 70: Խոլեստերոլի մակարդակը 182 է: Այս ամենը նրա տարիքի մարդկանց առողջական մակարդակի սահմաններում է: Բժիշկները նաեւ նշել են, որ 1986 թ. 288 միավորի հասած նրա խոլեստերոլի մակարդակը իջեցվել է հատուկ սննդակարգի, աերոբիկայի պարապմունքների եւ ամեն օր ընդունվող երկու դեղամիջոցների շնորհիվ:

Սենատորի աջ դաստակը եւ երիկամներից մեկը կորցրել է 2-րդ աշխարհամարտի տարիներին, երբ ծանր վիրավորվել էր Իտալիայի համար մղված մարտերում: Դոուլի շագանակագեղձի քաղցկեղը հայտնաբերվել էր 1991 թ. արյան սովորական հետազոտման ժամանակ: Վիրահատությունից հետո բժիշկները նրա համար

համար նրա ծախսած ջանքերին»:

Դոուլը ծխել է ավելի քան 40 տարի, սակայն ծխելը թողել է 12 տարի առաջ: 1981 թ. նրա երիկամից քար է հեռացվել: Դոուլը մի քիչ ծանր է լսում, սակայն լսողական սարքերի կարիք չի զգում: Նա վերջապես գույները չի տարբերում, այսինքն դալտոնիկ է:

Ոչ միայն ԱՄՆ-ի քաղաքացին, այլեւ մոլորակի ամեն բնակիչ կարող է զանգահարել 800-510-5104 հեռախոսահամարով, ավելացնելով 9000, եւ լիակատար հաշվետվություն ստանալ երկրի առաջատար քաղաքական գործիչներից մեկի առողջական վիճակի մասին: Տեղեկությունները տրվում են անվճար: Ոչ ոք չի հետաքրքրվում, թե դրանք ձեր ինչին են պետք:

Քանի որ առողջական վիճակը բարձր պաշտոնի համար մղվող պայքարում կարեւոր գործոններից մեկն է, հատկապես տարեց թեկնածուի համար, բժշկական եզրակացությունները սենատոր Դոուլի աշխատակազմի կողմից կհրապարակվեն եռամսյակը մեկ:

Ահա Ելցինի եւ Դոուլի եւս մեկ կարեւոր տարբերություն: 64-ամյա Բորիս Ելցինը արդեն 6 ամսով գերազանցել է ռուսաստանցի տղամարդու կյանքի միջին տեւողությունը: 72-ամյա Ռոբերտ Դոուլը վեց տարի հետո կհասնի ամերիկացու կյանքի միջին տեւողությանը: Սակայն, վիճակագրության համաձայն, ԱՄՆ-ում սպիտակամորթ 72-ամյա տղամարդիկ պետք է ապրեն միջին հաշվով 84 տարի:

«Իզվեստիա»

ՀԱՄԱՌՈՏ

«ԱՄՆ-ի արգելքը նպաստել է Իրանի տնտեսության ամրապնդմանը»

Իրանի դեմ ԱՄՆ-ի առեւտրատնտեսական արգելքի սահմանումը միայն նպաստել է Իրանի էկոնոմիկայի ամրապնդմանը, հինգշաբթի օրը հայտարարել է Իրանի Իսլամական Հանրապետության նախագահ Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին: Ելույթ ունենալով Թեհրանում Մուհամեդ մարգարեի մահվան տարելիցին նվիրված սգո արարողության ժամանակ՝ նա ընդգծել է, որ ԱՄՆ-ի պաշտոնյաները նպատակադրված էին երկրում տնտեսական ճգնաժամի հրահրմանը: Սակայն կառավարության ժամանակին ձեռնարկած միջոցները Իրանին թույլ են տվել ոչ միայն դիմակայել ամերիկյան բոյկոտին, այլեւ զգալիորեն բարելավել երկրի նախկինում անկայուն ֆինանսական դրությունը:

Արմենպրես

Չինաստանը կշարունակի միջուկային փորձարկումները

Չինաստանը չի փոխի իր դիրքորոշումը եւ ծրագրին համապատասխան կշարունակի միջուկային փորձարկումները: Այս մասին, ինչպես հուլիսի 28-ին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնի է դարձել իրազեկ աղբյուրներից, հայտարարել է չինական կողմը Ճապոնիայի արտգործնախարարության հետ Պեկինում ավարտված խորհրդակցությունների ժամանակ: Որպես ծանրակշիռ փաստարկ ՉԺՀ-ի արտաքին քաղաքական գերատեսչության պատվիրակությունն առաջադրել է «փորձարկումների թվով մյուս միջուկային տերություններից Չինաստանի զգալի հետ մնալու» դրույթը: Բացի դրանից, Պեկինն առանձնահատուկ նշել է, թե փորձարկումները կշարունակվեն այնքան ժամանակ, քանի դեռ համաշխարհային հանրակցության կողմից չի մշակվել եւ ստորագրվել միջուկային փորձարկումների լիակատար արգելման մասին համապարփակ պայմանագիր:

Արմենպրես

ՆՈՐՈՒՅԹ

«Մերսեդես Բենց» ավտոմեքենաները հանդերձավորվում են կոկոսով, կանեփով եւ այլ համեղ բնանյութերով

«Մերսեդես Բենց» հանրահայտ ավտոմոբիլային կոնցեռնում վերջերս արտադրվել են մարդատար ավտոմեքենաների արտաքին մասերի նմուշներ, որոնք պատրաստված են... բնանյութերի համադրությունից: Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ «ավտոմոբիլների հանդերձավորման» մեծ մասը

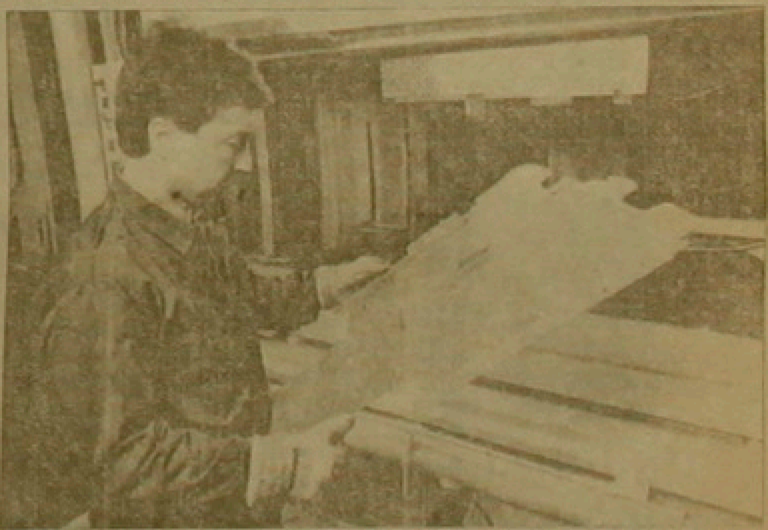

Ավտոմեքենայի վուշե դուռ

կարելի է «պատրաստել» որոշ բնական նյութերից (վուշ, ջուտ, կանեփ, կոկոս, բանան, լատեքս եւ այլն):

Վերջիններս, ավտոմոբիլաշինության «ավանդական» նյութերի (ապակի, պողպատ, ռետին եւ այլն) նկատմամբ ունեն մի շարք առավելություններ, աչքի են ընկնում թեթեւ քաշով, դյուրակայունությամբ, ապահովությամբ, էկոլոգիական մաքրությամբ եւ այլն: Որպես հումք բնական նյութերի կիրառումը հնարավորություն կտա խնայել նաեւ հսկայական քանակությամբ էներգառեսուրսներ՝ ածուխ, գազ եւ նավթ, որոնք օգտագործվում են հումքի արդյունահանման եւ վերամշակման ժամանակ, ինչով եւ պայմանավորված է «ավանդական հումքի» բնական հումքի նկատմամբ առավել բարձր ինքնարժեքը: Բնական, հատկապես աճեցվող նյութերի արտադրությունը հնարավոր է կազմակերպել հենց տեղում: Օրինակ միայն կոնցեռնի հնարավորությունները թույլ են տալիս տարեկան արտադրել 350 տ-ից ավել բնական մանրաթելեր:

ԼՏ

ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԵՎՐՈՊԱ

Լեհերը կկարողանան հայրենիքը պաշտպանել զենքով կամ դրամով

Լեհաստանի նախարարների խորհրդի պաշտպանության գործերի կոմիտեն հավանություն տվեց զինվորական ծառայությանը վերաբերող նոր օրինագծին: Լեհաստանը հրաժեշտ կտա համընդհանուր զինապարտության սկզբունքին: Տղամարդիկ կկարողանան հայրենիքը պաշտպանել երկու եղանակով, կամ զենքը ձեռքներին, կամ էլ պաշտպանության համար լրացուցիչ միջոցներ վճարելով: «Պաշտպանական հարկը» կգանձվի չզորակոչված լինելուց մինչեւ նրա 45 տարին լրանալը: Պաշտպանության նախարարությունը առաջարկում է տարեկան գանձել 240 նոր զլոտի, այսինքն 100 դոլար: Սա երկրում նվազագույն ամսական աշխատավարձի չափն է:

Սակայն «պաշտպանական հարկը» չի նշանակում բանակից «փրկագնման» իրավունքի ձեռքբերում: Առաջվա պես զորակոչային հանձնաժողովն է վճռում, թե ով պետք է ծառայի բանակում:

Ներկայումս բանակային ծառայությունից ազատվում են գյուղացիները եւ ընտանիքի միակ կերակրողները: Նոր օրենքը նրանց կդնի մյուսների հետ համահավասար վիճակում: Տարբերությունն այն է, որ մեկ հեկտարից ավելի մեծ հողակտոր ունեցող գյուղացիները կկարողանան ծառայությունը բաժանել երեք մասի, 4-ական ամիս (նոյեմբերից

փետրվար) ծառայելով, երբ չկան դաշտային աշխատանքներ: Իսկ այն ընտանիքները, որոնց միակ կերակրողը բանակ է գնացել, կստանան փոխհատուցում ամսական դարձյալ 240 զլոտի: Պաշտպանական տուրք Լեհաստանում գոյություն է ունեցել դեռ Յ. Պիլսուդսկու օրոք 2 աշխարհամարտերի միջեւ ընկած ժամանակահատվածում եւ բավական լավ արդյունք է տվել: Ներկայումս նույն մեթոդը կիրառվում է Շվեյցարիայում: Չեխիան եւ Սլովակիան նույնպես ուզում են օգտվել այդ գաղափարից:

2002 թվականին Լեհաստանում կլինի 340000 զորակոչային տարիքի երիտասարդ: Բայց բանակում անհրաժեշտ կլինեն միայն 100 հազարը, գտնում է պաշտպանության նախարարությունը (երկրի բնակչությունը մոտ 40 միլիոն է): Իսկ մնացած 240 հազար զինակոչիկները, եթե ուզենան էլ զորանոց գնալ, որ հետո հարկ չվճարեն, միեւնույն է, նրանց չեն վերցնի:

– Մենք ուզում ենք ընտրել լավագույններին, ասում է նախագծի հեղինակներից մեկը գեներալ Յարոսլավ Բելեցը: Ուզում ենք հետեւել, որ բանակի շարքերում չհայտնվեն հոգեպես ու ֆիզիկապես թույլ անձինք»:

Ակնկալվում է, որ Սեյմը նոր օրենքը կհաստատի մոտավորապես մեկ տարի հետո: Իսկ առայժմ վեճեր են ընթանում մանրամասնությունների, առանձին ուսանողների զորակոչի տարկետման շուրջը: Դրա վերացման մասին խոսք անգամ չկա: Պարզապես պաշտպանության նախարարությունը գտնում է, որ տարկետումը պետք է տարածվի միայն ցերեկային բաժինների ուսանողների վրա, մինչդեռ որոշ նախարարներ պահանջում են ուսումից չկտրել նաեւ երեկոյան ու հեռակա բաժինների սովորողներին:

«Իզվեստիա»

NAAVI ավիաընկերությունը
կազմակերպում է ուղեւորություն
ուղիղ չվերթով
ԿԱՏՈՎԻՑԵ (Լեհաստան)
առեւտրաարդյունաբերական քաղաք
օգոստոսի 8-ից - 11-ը
Դուք կունենաք եզակի հնարավորություն
ներկա լինել գավաթակիրների գավաթի
խաղարկության մրցամարտին
«Արարատի» մասնակցությամբ
Տեղերի քանակը սահմանափակ է
Tel. 56-28-09
58-26-53

Ազգ

Մշակույթ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԲԸՄ Ալեք Մանուկյան մշակութային հիմնադրամ

Հանճարի ազատ հորիզոնը

«Ամենայն հայոց բանաստեղծի»՝ Հովհաննես Թումանյանի մասին արժանիորեն շատ է գրվել, թումանյանագիտությունը հայ գրականագիտության առավել զարգացած ճյուղն է այսօր: Եվ սխա հրատարակի վրա է վաստակաշատ գրականագետ Հրանտ Թամրազյանի ծավալուն ուսումնասիրությունը՝ «Հովհաննես Թումանյան. բանաստեղծը և մտածողը», որ հայ ազգային բանաստեղծի գրական ժառանգության նորովի դիտարկման հետաքրքիր երևույթ է: Հրատարակչական գործի ներկա դժվարին պայմաններում այս գրքի լույս ընծայումը միանգամայն գնահատելի փաստ պիտի համարենք: Հիշեցնենք, որ դա հնարավոր է դարձել Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Ալեք Մանուկյան մշակութային հիմնադրամի միջոցներով, ինչի առթիվ էլ հեղինակն իր շնորհակալությունն է հայտնել գրքում: Հստակ կառուցվածք ունեցող և գեղեցիկ լեզվով գրված այս գրքի մասին, անշուշտ, դեռ կլինի համակողմանի խոսակցություն: Մենք պարզապես, առիթն օգտագործելով, ուզում ենք ընդհանուր գծերով ներկայացնել այն ընթերցողին: Հաճելի է խոսել գրականության մասին, երբ լուրջ կա: Սա խոսակցություն է ի վերջո մարդկային ճանապարհի ու ճակատագրի շուրջ: Եվ ի՞նչը կարող է այնպես մաքրել հոգին ու խաղաղություն բերել հոգուն, ինչպես ներկայությունը բանաստեղծի ու բանաստեղծության: Առավել ևս այնպիսի մեծության, ինչպիսին Թումանյանն է, մեզ կարող է հաղորդակցել տիեզերական անհունի խորհրդավոր գաղտնիքների հետ: Ահա թե ինչու այս գրքի ընթերցանությունը խոստանում է հոգեկան վայելք: Գիտնականի խորաթափանցությամբ ու բանաստեղծի ներշնչանքով Հրանտ Թամրազյանը վերլուծում է Թումանյանի բանաստեղծական ճակատագրի խորհուրդը: Ահա Թումանյանն իր նախորդների ու ժամանակակիցների համապատկերի վրա՝ զուգահեռներ Նարեկացու, Աբովյանի հետ: Ահա Թումանյանի պոեմների վերլուծական պատկերը, որին ամբողջովին հատկացված է երկրորդ մասը: Թումանյանը սնվել է ազգային մտածումի և հիշողության հազարամյա երակներից և այդպես են գոյացել «Սասունցի Դավիթն» ու «Թմկաբերդի առումը», «Հազարան բլբուլը»: Գրքի չորրորդ մասում քննության առարկա է ժողովրդականի և անհատականի խնդիրը: «Փարվանա», «Գառնիկ ախպեր», «Թագավորն ու չարչին», «Անբուն կկուն» երկերի վերլուծությամբ բացվում են նոր շերտեր ծանոթ թվացող թումանյանական աշխարհում: Գրականագետի միտքը բացատրում է նրբին երանգներ, առանձնացնում նոր հարցադրումներ: Ահա մի գեղեցիկ էջ՝ «Մի խաղաղ վեճ ստեղծման աղեղծվածի շուրջ (Թումանյան-Տերյան)», որտեղ Թամրազյանը կերպարում է հայ բանաստեղծության զարգացման այն ուղիները, որոնք նախանշեցին Թումանյանն ու Տերյանը: Վերջին՝ հինգերորդ մասում ներկայացվում են ինքնության ընտիր էջերն ու խոհականները, որտեղ հառնում է մեծ բանաստեղծի կերպարը հավերժի գաղտնիքների շեր: Ահա թե ինչու այս մենագրությունը, որոշակի և կարևոր հանգրվան լինելով վաստակաշատ գրականագետի ճանապարհին, շատ օգտակար կարող է լինել և բանասեր մասնագետների, և նրանց համար, ովքեր ջերմ սիրահարն են կյանքի ու բանաստեղծության:

ԱՐԱՄ ԱՓԻՆՅԱՆ

ՀՐԱՆՏ ԹԱՄՐԱԶՅԱՆ

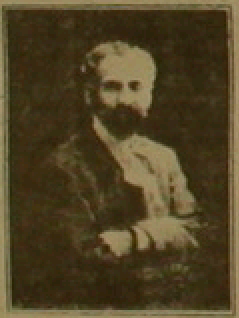

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

Բանաստեղծը և մտածողը

Արա Երնջակյան. «Ցավալի է, որ լռում են արվեստաբանները»

Մեկ տարուց ավել է, որ Երևանի Կամերային թատրոնում գործում է «Fe» մշակութային կենտրոնը: Այստեղ թատրոնի կողքին գործում են կենտրոնի ջազ-անսամբլը, ցուցասրահն ու կինոսրահը: Այսօր կենտրոնում ամառային հանգիստ է: Գործում է միայն կինոսրահը: Կենտրոնի տնօրենությունը նախապատրաստվում է Կիպրոսում անցկացվելիք հայկական մշակույթի օրերին, իսկ թատրոնում բեմադրվում է երկու նոր ներկայացում: Նոյյան տապանի թղթակից Հեղինե Մկրտչյանի հարցերին պատասխանում է կենտրոնի տնօրեն, Կամերային թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Արա Երնջակյանը:

– Վերջերս կենտրոնի ցուցասրահի մեկամյա տարելիցին դուք նշեցիք, որ մեկ տարվա ընթացքում չի լսվել որևէ լուրջ վերլուծական խոսք ցուցասրահի գործունեության մասին:

– Այո, ցավալի է, որ մեկ տարի շարունակ մեր ցուցասրահում երկու շաբաթը մեկ բացվում էր նոր ցուցահանդես և ոչ մի խոսք այդ մասին: Դեռ ավելին՝ ցավալի է, որ մեկ տարուց ավել է, թատրոնում գործում է խաղական մշակութային կենտրոն և ոչ մի վերլուծական խոսք նաև այդ մասին: Չլսվեց ոչ մի խոսք նույնիսկ այն դեպքում, երբ Կամերային թատրոնը ժամանակին մեծ հաջողություն ունեցավ Նանտում Կոմեդի Ֆրանսեզի հետ:

– Այսինքն կուզենայիք ձեր գործունեության գնահատականը տեսնել նաև արվեստաբանների վերլուծություններո՞ւմ: Հայաստանում չկա՞ երևում արվեստաբանական միտք:

– Արվեստաբանական միտք, որպես այդպիսին, երբեք էլ չի եղել մեզ մոտ: Ավելի ճիշտ՝ նախկինում իբրև կար, հիմա բոլորովին: Չեմ ուզում ասել, որ այս հանգամանքը կործանիչ դեր ունի մեր գործունեության համար: Ոչ, ընդամենը ցավալի է:

– Ի՞նչ նորություններով թատրոնը հանդես կգա նոր թատերաշրջանում:

– Նախապատրաստում ենք երկու նոր բեմադրություն: Առաջինը Էդ. Ռաձինսկու «Ներոնի և Սենեկայի թատրոնը» պիեսն է, որը կոչելու ենք «Ներոն»: Թեև տարիներ առաջ պիեսը բեմադրվել է թատրոնում, սակայն Երևանում շատ քիչ է խաղացվել: Այն ներկայացվել է մոսկովյան ու լենինգրադյան հյուրախաղերի ժամանակ: Պիեսի հեղինակի Ռաձինսկու կարծիքով, մեր բեմադրությունը Մոսկվայի Մայակովսկու թատրոնում Գոնչարովի և Սանկտ Պետերբուրգի դրամատիկական մեծ թատրոնում Տովստոնոգովի նույն բեմադրություններից ամենահաջողվածն էր: Ժամանակին բարձր գնահատվեց նաև Ներոնի գլխավոր դերակատար թատրոնի դերասան Գևորգի Ամիրագովի խաղը, երբ մոսկովյան և լենինգրադյան մամուլը նրան համարեց Ներոնի լավագույն դերակատար, այն դեպքում, երբ նա, փաստորեն, համեմատվում էր Ջիգարխանյանի և Տաբակովի հետ: «Ներոնի» վերականգնված բեմադրությունը կլինի նախկինի վերափոխված տարբերակը: Գլխավոր դերում կրկին հանդես կգա Ամիրագովը: Երևանցի հանդիսատեսին բեմադրությունը կներկայացվի օգոստոսի վերջին:

Մյուսը Շեքսպիրի «Համլետն» է, որը նույնպես նախկինում 1986-ին, բեմադրվել է թատրոնում և կրկին անհայտ է մնացել հանդիսատեսին: Թե ինչու արգելվեց նախկին վարչակարգի կողմից, չեմ կարող ասել, սակայն հույս ունեմ, որ նույնը չի կատարվի այսօր և թատրոնասերները վերջիվերջո կտեսնեն այն:

– Այսպիսով քանի՞ ներկայացում կունենա թատրոնն իր խաղացանկում:

– Բեմադրվող նոր ներկայացումներից բացի, խաղացանկում ունենք ևս 5-ը: Կարող ենք խաղալ 8-9, իսկ չենք կարողանում խաղալ միայն այն պատճառով, որ չունենք օժանդակ տարածքներ բոլոր ներկայացումների դեկորներն ու զգեստները պահելու համար:

– Այսօր շատ թատրոններ են դժգոհում թատրոնի նկատմամբ պետության անուշադրությունից:

– Մենք երբեք չենք բողոքում, ոչ այն պատճառով, որ դժբախտներ չկան: Չենք բողոքում, որովհետև թատրոնում աշխատում են նորմալ և ոչ հիվանդագին մարդիկ: Մենք մեր գործի տերն ենք, որի համար և վաստակում ենք: Կվաստակենք քիչ, ուրեմն քիչ ենք արժանի, կվաստակենք շատ, ուրեմն շատ:

Նոյյան տապան

ՀԱՄԱՌՈՏ

Արմինե Քոչարյանի ցուցահանդեսը

Եղեգնաձորի շրջանային պատկերասրահում բացվեց երիտասարդ նկարչուհի Արմինե Քոչարյանի ստեղծագործությունների ցուցահանդեսը: Արմինեն ավարտել է շրջկենտրոնի գեղարվեստի դպրոցը, ապա Սվերդլովսկի նկարչական ուսումնարանը: Նրա առաջին ցուցահանդեսը եղել է Մոսկվայի Նկարչի տանը բացված երիտասարդ նկարիչների ցուցահանդես-մրցույթը, ուր նա արժանացել է առաջին կարգի մրցանակի, որին հաջորդել է Եկատերինբուրգի անհատական ցուցահանդեսը: Արմինեի նկարների թեման հայրենին է, հայը և նրան շրջապատող աշխարհը:

Ա. Ա.

Գիտնականներն ուզում են սովորել մանրէներից

Ջրիմուռներով ծածկված լճերի հատակին ապրող մանրէների մեջ տեղի ունեցող ֆոտոսինթեզի հնգամյա ուսումնասիրությունից հետո Գլազգոյի (Շոտլանդիա) համալսարանի հետազոտողները բացահայտեցին արեգակի լույսը պահելու նրանց եզակի եղանակը: Այդ կենդանի էակների մոլեկուլների կառուցվածքը նրանց թույլ է տալիս լուսային էներգիան, նախքան էներգիայի այլ տեսակի փոխակերպելը, պահպանել վայրկյանի միլիոներորդ մասերի ընթացքում: Եթե խոսենք օգտակար գործողության գործակցի մասին, ապա այդ կենդանի մարտկոցների մեջ այն կազմում է 95 տոկոս, մինչդեռ մարդու ստեղծած արեգակնային մարտկոցի Օ. Գ. Գ.-ն հասնում է հազիվ 20 տոկոսի: Գիտնականները հույս ունեն մանրէներին ընդօրինակել արեգակնային մարտկոցների նոր սերունդ ստեղծելիս:

Ռոյթեր

ԱՍՏՂԵՐԻ ՈՒՂԻՆ

Ջոնի Հոլիդեյ. Նոր ձայնապնակ և համերգ Բերսիում

Ֆրանսիայի ամենահայտնի ռոք երգիչ, 52-ամյա Ջոնի Հոլիդեյը, որը վերջին տարիներին համերգներով գրեթե հանդես չի գալիս, օրերս երկրի հանրությանը ներկայացրեց իր երգերի նոր ալբոմը, որը կրում է «Լորադա» անունը: Ալբոմում շատ են ռոքի սերների հեղինակած գործերը, բայց այն, անկասկած, կրում է Հոլիդեյի անհատականության կնիքը: L'Express հանդեսին տված հարցազրույցում Ջոնին հայտնեց, որ նոր ձայնապնակը ստեղծվել է մեծ մասամբ երկրի միջերկրածովյան ափին Սեն Տրոպե քաղաքում գտնվող իր տանը: Հոլիդեյը «Լորադան» համեմատեց բնատանկյան հավաքույթի հետ, որտեղ կարելի է ունկնդրել ռոք, բլյուզ, քանթրի երաժշտություն, լսել Լիթլ Ռիչարդի, Ջոն Լի Հուկերի, «Ռոլինգ սթոունզի», «Անիմալզի», Բրյուս Սփրինգսթինի և, իհարկե, Ջոնի Հոլիդեյի երգերը:

NRJ երաժշտական ռադիոկայանի հաղորդավարները վերջին յոթ տարիներին չէին հեռարձակում Ջոնի Հոլիդեյի ձայնապնակների երգերը, հայտարարում է հանդեսը: Երգիչը խիստ վիրավորված էր ռադիոկայանի աշխատակիցների այդ վերաբերմունքից, մանավանդ, որ ռադիոկայանի ունկնդիրների 60 տոկոսը իր արվեստի երկրպագուներ են: Հոլիդեյի նախորդ անգլերեն ալբոմը, որը կոչվում էր «Ռաֆ թաուն» («[illegible] քաղաք»), բացառություն չկազմեց, թեև Ջոնին դրա հետ որոշակի հույսեր էր կապել: Ֆրանսիայում այդ ալբոմը գնեցին միայն Հոլիդեյի երկրպագուները, իսկ մյուսներին վանեց լեզվական պատնեշը: Բայց այդ ձայնապնակի շնորհիվ Ջոնի Հոլիդեյը վերսկսեց [illegible] համերգային ելույթները: Ինչ վերաբերում է «Լորադային», Ջոնին դրանից մեծ ակնկալիքներ չուներ, մինչև որ նույն ռադիոկայանի հաղորդավարներն այժմ խնդրում են այդ ալբոմի երգերի համար: «Լորադայի» երգերի խոսքերը գրել են Ժան-Ժակ Գոլդմանը և «Կանադա» խումբը: Ջոնին տեքստերի համար նրանց առաջարկել էր մեներգության թեման: Այս ձայնապնակի հաջողությամբ էր պայմանավորված այն փաստը, որ սեպտեմբերի 12-ից Ջոնի Հոլիդեյը համերգներով հանդես է գալու Փարիզի Բերսի համերգասրահում:

Հոլիդեյը ստիպված է վերհիշում

վերջերս Փարիզի Պարկ դը Պրենս մարզադաշտում իր հետ պատահած միջադեպը, երբ ինքը, հետևելով իր սիրած դերասան Ժան-Կլոդ Վանդամի խորհրդին, ուզեց էր անցնել ամբոխի միջով: Այդ օրը 80 թիկնապահներ հազիվ էին կարողացել Ջոնիին պաշտպանել մոլեգին երկրպագուների գրկից: Հաջորդ օրն անհրաժեշտ էր եղել 160 թիկնապահի միջամտությունը: Ջոնին հազիվ էր փրկվել մահից: Դրանից հետո նա հրաժարվել էր նման փորձերից: Ի դեպ, նման խուսանավումների պատճառով Ջոնին չի կարողանում գնալ կինո կամ հանրախանութ:

Ջոնի Հոլիդեյին դուր է գալիս Բրյուս Սփրինգսթինի, Փրինսի, «Ռոլինգ սթոունզի», «Անիմալզի», ինչպես նաև «Բիթլզի» վաղ շրջանի երաժշտությունը:

Դ. Բ.

ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

Եվս մեկ Էյնշտե՞յն

63-ամյա չեխ ֆիզիկոս Լյուդեկ Զաֆեն հայտարարեց, որ ինքը Ալբերտ Էյնշտեյնի որդին է: Զաֆեն ասաց, թե չի կարող դա ապացուցել, բայց հաստատ գիտե, որ ինքը մեծ գիտնականի որդին է: Նրա խոսքերով, դեռ 1972 թ. Էյնշտեյնի խորթ դուստրը ընկերոջ միջոցով իրեն հայտնել է, որ իր իսկական մայրը եղել է Էյնշտեյնի երկրորդ կինը: Վերջինս Լյուդեկին դաստիարակության է հանձնել Զաֆեի ազգանունով կնոջը, որի երեխան ծնվելուց մեկ օր անց մահացել էր: Բանն այն է, որ Էյնշտեյնը չէր ուզում երեխաներ ունենալ, իսկ տիկին Զաֆեի ամուսինն անհամբեր սպասում էր որդուն: Ուստի մահացած մանկիկի փոխարեն հայր Զաֆեին հանձնեցին մեծ Էյնշտեյնի որդուն:

Ասոշիեյթեդ պրես»-«Իզվեստիա»

Երևանի «Հրաչյա Աճառյան» համալսարանը կատարում է 1995-96 ուստարվա ընդունելություն հետևյալ ֆակուլտետներում

- Միջազգային հարաբերություններ և թարգմանչություն
- Միջազգային իրավունք
- Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ
- Միջազգային ինֆորմացիա և թարգմանչություն
- Պարսից լեզու, գրականություն և թարգմանչություն
- Իրավագիտություն
- Մենեջմենթ և մարկետինգ
- Բանասիրական
- Պատմություն և աշխարհագրություն
- Մանկավարժություն և տարրական կրթության մեթոդիկա
- Նախադպրոցական մանկավարժություն և հոգեբանություն
- Քիմիա և կենսաբանություն
- Դեֆեկտոլոգիա
- Կիրառական մաթեմատիկա:

Ընդունելությունը կատարվում է մրցութային կարգով:

Ուսման տևողությունը մանկավարժության և տարրական կրթության մեթոդիկայի, նախադպրոցական մանկավարժության և հոգեբանության ու դեֆեկտոլոգիայի ֆակուլտետներում չորս տարի է, մյուս ֆակուլտետներում՝ հինգ տարի:

Համալսարանը կնքված պայմանագրերի հիման վրա կարող է գերազանցիկ ուսանողներին և նպատակային ասպիրանտներին ուղարկել սովորելու, իսկ երիտասարդ դասախոսներին՝ վերապատրաստման Միլանի, Փարիզի, Մարսելի, Աթենքի, Սալոնիկի, Թեհրանի և Վառնայի համալսարաններ, Մոսկվայի միջազգային հարաբերությունների պետական ինստիտուտ:

Դիմորդները պետք է ներկայացնեն հետևյալ փաստաթղթերը. միջնակարգ կրթության վկայական, միջնակարգ մասնագիտական կրթության դիպլոմ, տեղեկանք առողջության մասին, վեց լուսանկար (3x4 սմ չափի):

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչև սեպտեմբերի 2-ը.
Քննությունները կանցկացվեն սեպտեմբերի 3-ից 10-ը:
Համալսարանի հասցեն՝ Ալեք Մանուկյան (նախկին Մռավյան) 13:
Հեռախոսներ՝ 55-67-90, 55-46-80:

digitised by A.R.A.R.@

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հայ պատանիները եվրոպական ասպարեզում

Վերջերս Շվեդիայի Գյոթեբորգ քաղաքում կայացած Գոթիայի գավաթի մրցումներին մասնակցում էին 49 երկրների 12-18 տարեկան տղաների և աղջիկների մեծ թվով թիմեր: 16 տարեկան պատանիների ստուգատեսին մասնակցեց նաև Հայաստանի ֆուտբոլի մասնագիտացված դպրոցի թիմը:

Մեկնարկային խաղը Հայաստանի թիմը տանուլ տվեց գավեստական պատճառով չկարողացավ ժամանակին ներկայանալ խաղադաշտ: Մինչ մեր թիմը որոնում էր մրցման վայրը (խոլ խաղերն անցկացվում էին 150 խաղադաշտերում), մրցման ժամանակը սպառվեց և հաղթանակը շնորհվեց մրցակիցներին՝ ավստրիացի ֆուտբոլիստներին: Այնուհետև երևանցիները երկու հանդիպում ունեցան շվեյցարական ակումբների հետ, որոնք ավարտվեցին 1-0 և 0-0 հաշվով: Սակայն գրանցված պարտության պատճառով մեր պատանիները ենթախմբում հայտնվեցին երրորդ տեղում և եզրափակիչ փուլում սպառեցին մրցել «բախտակից» թիմերի հետ: Հետևեցին նոր հաղթանակներ շվեդների (1-0) և բրազիլացիների (7-0) նկատմամբ: Ավարտական խաղը դարձյալ հարկ եղավ անցկացնել դաշտի տերերի հետ: Հիմնական ժամանակն ավարտվեց ոչ ոքի (0-0) արդյունքով: Հաղթողին որոշելու համար նշանակվեցին 11 մետրանոց հարվածներ, որոնց ընթացքում ավելի հաջողակ եղան շվեդները: Անհաջող հանդես եկան Գյումրիի «Զենիթ» թիմի 14 տարեկան ֆուտբոլիստները, որոնք 7 խաղից շահեցին միայն մեկը և մեկն էլ ավարտեցին ոչ ոքի:

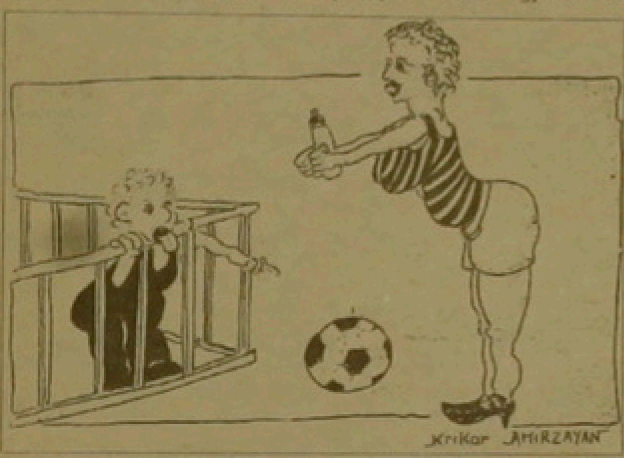

Դրվատանքի արժանացան Հայաստանի մրցավարները՝ ՖԻՖԱ-ի մրցավարներ Սլավա Ղազարյանն ու Գևորգ Հովհաննիսյանը: Գյոթեբորգում նրանք մասնակցեցին հաստիկ սեմինարների, հանձնեցին դժվարանցվող նորմատիվները ֆիզիկական պատրաստվածությունից և բարձր գնահատականներով սպասարկեցին երկուական խաղ:

Նորայր Տարխան

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

Չինաստանի կոմունիստները՝ սպորտին դեմ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐԶԱՅԱՆ,
Վալանս, Ֆրանսիա

Չինաստանի կին թեթև ատլետների հաջողությունները շատ են հետաքրքրում Արևմտյան Եվրոպայի մարզական շրջանակներին: Դրանցից շատերին չինացիների նվաճումները հիշեցնում են նախկին Արևելյան Գերմանիայի հաջողությունները և մեծ կասկած են առաջացնում նրանց «բժշկական պատրաստություններ»: Սակայն չինացիների ամբողջ ուշադրությունը հիմա բևեռված է մարզական աշխարհում կատարվող հանցագործություններին: Պեկինում լույս տեսնող «Չինա սպորտս դեյլի» թերթը հրատարակել է լայնածավալ մի հոդված, որը նվիրված է այս խնդրին: Բայց սա զարմանալի բան է: Չինաստանի պես հսկա երկրում, ուր բնակչությունը կազմում է շուրջ 1 միլիարդ 400 միլիոն մարդ, թերթերը անդրադառնում են մի քանի դեպքերի, որոնք տեղի են ունեցել մարզական աշխարհում, ինչպես օրինակ Շանտոնգ նահանգում մի մարզչի սպանությունը իր սանի ձեռքով, կամ 90 թվականին մի ուրիշ մարզչի ձեռքով հրդեհի բերած դարձած մի կոմունիստի պալատ, 1989-ին երկու մարզիկների ձեռքով 5 հոգու սպանությունները սեռային խնդիրների հետ կապված: Բայց ինչ են այս մի քանի դեպքերը Չինաստանի պես մի մեծ երկրի համար: Արդյոք մարզիկների մեջ չկա՞ն ոճրագործներ, գողեր, մարդասպաններ, չէ՞ որ նրանք էլ մարդ են: Բայց «Չինա սպորտս դեյլի» թերթի նպատակն ուրիշ է: Նա ուզում է իր հրապարակման շնորհիվ արգելել մարզական աշխարհում օրեցօր աճող ազատ միտքը, որը հակազդում է կոմունիստական կուսակցության լոզունգներին և կարգապահությանը:

Թերթը դատապարտում է «կապիտալիստական շանթահարումները», որոնք մուտք են գործում Չինաստան սպորտի շնորհիվ:

Ինչպիսի՞ն պետք է լինեն Չինաստանի կոմունիստների կեցվածքը, եթե Պեկինին վստահվեր 2000 թվականի օլիմպիական խաղերի կազմակերպումը:

ԽՃԱՆԿԱՐ

Կոստադինովայի վերադարձը

Օգոստոսի 4-ին Գյոթեբորգում մեկնարկելու է թեթև ատլետիկայի աշխարհի առաջնությունը: Մրցասպարեզ դուրս կգան 120 երկրների ավելի քան 2000 մարզիկներ: Նրանցից շատերն այս օրերին շարունակում են նախապատրաստվել տարվա պատասխանատու մեկնարկին: Անակնկալ լուր ստացվեց Սոֆիայից, որտեղ բուլղարական թեթև ատլետիկայի վետերան, բարձրացատկի աշխարհի նախկին ռեկորդակրուհի Ստեֆկա Կոստադինովան որդու ծննդյան հետ կապված երկամյա ընդմիջումից հետո ոչ միայն մեկնարկի դուրս եկավ, այլև շրջանցեց ավելի երիտասարդ մարզուհիներին, ցույց տալով 194 սմ արդյունք: Սակայն ըստ մասնագետների, աշխարհի առաջնության նման խոշոր ստուգատեսի համար դա չափազանց գածր ցուցանիշ է, քանի որ այստեղ ասպարեզ դուրս կգան 10-ից ավելի մարզուհիներ, որոնք կարող են անցնել երկու մետրի սահմանագիծը:

Փաստ

Հեռուստատեսային ռեկորդ

Բասկետբոլի տղամարդկանց Եվրոպայի առաջնության խաղերը, որոնք տեղի ունեցան Հունաստանում, հեռուստատեսությամբ դիտեցին 110 երկրներ: Դա նոր ռեկորդ է և ուշագրավ է, որ խաղերի հեռուստապատկերներն ընդունողների թվում էին այնպիսի երկրներ, ինչպիսիք են Քաթարը, Սաուդյան Արաբիան, Լիբանանը, Մոնակոն, Լիխտենշտեյնը, Ճապոնիան և ուրիշներ:

Շաքիլ Օ'Նիլը սպառնում է

ԱՄՆ-ի պրոֆեսիոնալ բասկետբոլի գերաստղերից մեկը, աշխարհի անգլալ տարվա չեմպիոն Շաքիլ Օ'Նիլը (215 սմ), որը խաղում է Օռլանդոյի «Մեջիկ» թիմում, դեռ չի մարսել եզրափակիչում իր թիմի պարտությունը Հյուստոնի «Ռոկետսից»: Նա հաղթող գաղավոր դոլլարների մի մեծ գումար դրային էջ գնելով՝ բազմատիրաժ «USA Today» և «New York Times» թերթերում հայտարարում է. «Չափիմ (խոսքը վերաբերում է «Ռոկետսի» կենտրոնական Օլաջուվոնին 221 սմ) եզրափակիչը վերջացել է, բայց քո և իմ միջև պայքարը չի վերջացել: Ես ուզում եմ քո դեմ կռվել գլուխ գլխի»: «Պատերազմը» շարունակվում է:

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

1997-ի Եվրոպայի առաջնությունը՝ Իսպանիայում

Բասկետբոլի տղամարդկանց Եվրոպայի հերթական առաջնությունը 1997 թ. տեղի կունենա Իսպանիայում, որին 14-ի փոխարեն, ինչպես եղել է մինչև հիմա, կմասնակցեն 16 թիմեր: Եզրափակիչ փուլի մրցումներին առանց ընտրական խաղերի մասնակցելու իրավունք ունեն միայն երկու թիմ՝ Հարավսլավիայի հավաքականը, որպես 1995 թ. Եվրոպայի չեմպիոն և Իսպանիայի հավաքականը, որպես կազմակերպիչ երկիր:

Մյուս թիմերը բաժանվելով 5 խմբերի պետք է վիճարկեն եզրափակիչի ուղեգրերը: Ընտրական փուլի մրցումներն անցկացվելու են 1995 թ. նոյեմբերի 8-ից մինչև 1997 թ. փետրվարի 26-ը: Յուրաքանչյուր խմբից ընդգրկված է լինելու 6 հավաքական: Խմբերի երկուական ուժեղագույնները, ինչպես նաև լավագույն արդյունք ունեցող 3-րդ տեղ գրաված 4 թիմերը եզրափակիչի ուղեգիր կստանան:

Ահա խմբերի կազմերը:

«Ա» խումբ

Բոսնիա, Սլովակիա, Իսրայել, Հունաստան, Վրաստան, Բելառուս

«Բ» խումբ

Էստոնիա, Լատվիա, Գերմանիա, Ռուսաստան, Անգլիա, Պորտուգալիա

«Գ» խումբ

Ֆինլանդիա, Չեխիա, Սլովենիա, Իտալիա, Հունգարիա: 1 թիմ դեռ անհայտ է

«Դ» խումբ

Բուլղարիա, Ուկրաինա, Թուրքիա, Խորվաթիա, Ռումինիա, Հոլանդիա

«Ե» խումբ

Շվեդիա, Բելգիա, Ֆրանսիա, Լիտվա, Շվեյցարիա, Լեհաստան

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ

Գյումրիի «Շիրակի» ցավալի պարտությունը

Հուլիսի 26-ին Լոս Անջելեսում ֆուտբոլի Բարեկամության գավաթի խաղարկությունում, որին մասնակցում է Գյումրիի «Շիրակը», կայացել են առաջին տուրի հանդիպումները: «Շիրակի» և մեքսիկական «Պումաս» թիմի հանդիպման հիմնական ժամանակն ավարտվեց ոչ ոքի (1-1): Սակայն 11 մետրանոց հարվածներով գյումրեցիները պարտվեցին 2-4 հաշվով: Լոս Անջելեսի «Ասպարեզը» գրում է, որ գյումրեցի ֆուտբոլիստները խաղը շահելու հիանալի հնարավորություն են ունեցել, քանի որ խաղի մեծ մասը մեքսիկացիները խաղացել են 9 հոգով: Մրցաշարին մասնակցում են նաև խորեյլյան «Մակկաբին» և սալվադորյան «Լուիս Անխել Ֆիրպո»:

ՆՏ

ԹԵԹԵՎ ԱՏԼԵՏԻԿԱ

Մոնգոմերին Լյուիսի՞ հետնո՞րդ

Տիմ Մոնգոմերի անունով 19-ամյա ամերիկացի անծանոթ մի արագավազորդ Տեխասի նահանգի Օդեսսա քաղաքում տեղի ունեցած Ամերիկայի երիտասարդական առաջնությունում 100 մետր վազքատարածությունն անցավ 9.96 վրկ-ում: Աշխարհի ռեկորդակիր Կարլ Լյուիսը, որի բարձրագույն արդյունքն է 9.86 վրկ., 19 տարեկանում 100 մ վազում էր 10.21 վրկ-ում: Մոնգոմերիից բացի Ամերիկայի երիտասարդական առաջնությունում ևս 2 արագավազորդներ՝ Վարրեն Յոհանսոնը (10.03 վրկ), Թադեուս Շենոնը (10.16 վրկ) նույնպես ավելի բարձր արդյունք ցույց տվեցին, քան ժամանակին լեգենդար Կարլ Լյուիսը: Սա վկայում է նոր սերնդի թեթև ատլետների բացառիկ մեծ կարողությունների մասին: Շատերը նկատի ունենալով Տիմ Մոնգոմերիին խոսում են այն մասին, որ նոր Կարլ Լյուիս է ծնվել:

Ահա թեթև ատլետիկայի պատմության մեջ 100 մ վազքատարածության 14 լավագույն արդյունքները

1991	Լյուիս (ԱՄՆ)	9.88 վրկ
1993	Քրիստի (Անգլիա)	9.87 վրկ
1991	Բուրել (ԱՄՆ)	9.88 վրկ
1991	Միտչել (ԱՄՆ)	9.91 վրկ
1993	Գասոն (ԱՄՆ)	9.92 վրկ
1992	Մարշ (ԱՄՆ)	9.93 վրկ
1983	Սմիթ (ԱՄՆ)	9.93 վրկ
1968	Հինես (ԱՄՆ)	9.95 վրկ
1991	Ֆրեդերիկս (Նամիբիա)	9.95 վրկ
1994	Աբենիկե (Նիգերիա)	9.95 վրկ
1984	Լատտանի (ԱՄՆ)	9.96 վրկ
1991	Ստյուարդ (Ճամայկա)	9.96 վրկ
1992	Եզինվա (Նիգերիա)	9.96 վրկ
1994	Մանգոմերի (ԱՄՆ)	9.96 վրկ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ

Ֆրանսիական թիմերի բյուջեները

Ֆրանսիայի ֆուտբոլը հարուստ է, սակայն ոչ ամենահարուստը Եվրոպայում: Այդ դերը պատկանում է Իտալիային: Այնուամենայնիվ Ֆրանսիայի 20 առաջին թիմերի բյուջեն անցնում է 1 միլիարդ 200 միլիոն ֆրանկից:

Ահա առավել հարուստ Ֆրանսիայի 20 թիմերի տարեկան բյուջեները.

1.	«Մարսել»	250 մլն
2.	«Պարի Ս.Ժ.»	240 մլն
3.	«Մոնակո»	170 մլն
4.	«Բորդո»	120 մլն
5.	«Սենտ Էտյեն»	110 մլն
6.	«Ստրասբուրգ»	105 մլն
7.	«Լիոն»	75 մլն
8.	«Նանտ»	65 մլն
9.	«Օսեր»	63 մլն
10.	«Լանս»	60 մլն
11.	«Կայեն»	57 մլն
12.	«Մոնպելյե»	56 մլն
13.	«Կաննը»	55 մլն
14.	«Լիլ»	50 մլն
15.	«Ռենն»	48 մլն
16.	«Մեց»	46 մլն
17.	«Հավր»	45 մլն
18.	«Մարտիգ»	40 մլն
19.	«Անժեր»	35 մլն

2-րդ դիվիզիոնի թիմերի տարեկան բյուջեն կազմում է 10 մլն-ից մինչև 30 մլն: Բացառություն է կազմում Մարսելի «Օլիմպիկը»: Վալանսի հայկական թիմի տարեկան բյուջեն կազմում է 18 մլն ֆրանկ:

ՌԵԳԲԻ

Հարավային Աֆրիկայի կարևոր հաղթանակը

Հարավային Աֆրիկայի Հանրապետության ռեգբիի հավաքականը Յոհաննեսբուրգում տեղի ունեցած եզրափակիչ խաղում 15-12 հաշվով հաղթելով Նոր Զելանդիայի թիմին նվաճեց աշխարհի գավաթը: Այս հաղթանակը նախագահ Նելսոն Մանդելայի երկրորդ հաջողությունն էր: Առաջինը նրա նախագահ ընտրվելն էր մի երկրում, ուր սևամորթների նկատմամբ սպիտակամորթների ճնշումն արդեն վերջ է տրվել: Հարավային Աֆրիկայի ամբողջ ցեղախմբերը համատեղ տոնեցին այս հաղթանակը, առաջին հաղթանակը միջազգային խոշոր մրցաշարում, որը հիմնված էր այս երկրի քաղաքացիների հավասար իրավունքների վրա:

Հարավային Աֆրիկայի մարզական այս հաջողությունը քաղաքական մեծ նշանակություն ունի: Յոհաննեսբուրգում տեղի ունեցած աշխարհի առաջնությունը երրորդն էր ռեգբիի պատմության ընթացքում:

Ահա յուրաքանչյուր մեկ անցկացված

բոլոր երեք առաջնությունների մրցանակակիրները.

1987 թ.
1. Նոր Զելանդիա
2. Ֆրանսիա
3. Ուելս

1991 թ.
1. Ավստրալիա
2. Անգլիա
3. Նոր Զելանդիա

1995 թ.
1. Հարավային Աֆրիկա
2. Նոր Զելանդիա
3. Ֆրանսիա

Բաժինը վարում է
ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

ՆԱՎԹՈՒՂԻ

Մոսկվան ուժեղացնում է ճնշումը «Դարի պայմանագրի» վրա

«Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական խմբագրությունն իր վերջին հաղորդումներից մեկի ժամանակ ներկայացրել է այսպես կոչված «Դարի պայմանագրի» շուրջ շարունակվող նորին հակամարտությունը։ «Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի համար սա միջազգային մի խաղ է, երբ մեկի շահն ամբողջովին մյուսի կորուստ է», կասպիական նավթամուղի համար մղվող ռուս-թուրքական պայքարը բնութագրող արեւմտյան վերլուծաբաններից մեկի խոսքերով է «Ազատությունը» սկսել իր վերլուծականը։ Թուրքիան Ռուսաստանի հետ պայքարի մեջ է ներքաշվել Ադրբեջանից նավթատարի անցկացման համար, որը այնուամենայնիվ նրան տնտեսական մեծ շահույթ չի բերելու։ Բայց նավթի խողովակաշարը դեպի Արեւմուտք անցկացնելով, Անկարայի համար կերաշխավորվի համաշխարհային մրցակցության ռազմական պատեհությունը։ Արեւմտյան դիվանագիտությունը նշում է, որ սա վերադարձ է դեպի 19-րդ դարի պատմություն, երբ ռուսները, թուրքերը, պարսիկները սեփական նկրտումներն ունեին Միջին Ասիայի հանդեպ։ Ադրբեջանը եւ միջինասիական հանրապետությունները Անկարայի եւ Թեհրանի համար ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո նորից ցանկալի ու գայթակղիչ են դարձել։ Սակայն Իրանն ադրբեջանական նավթային խաղից դուրս մնաց, երբ ԱՄՆ-ը ըրջափակեց նավթային ընկերությունների միության նախագծած սեփականությունը, որը կազմված էր հիմնականում ամերիկյան ընկերություններից։ Ընկերությունների միությունն անցյալ սեպտեմբերին 7 մլրդ. 500 մլն. դոլլարի գործարք կնքեց Ադրբեջանի կառավարական նախնական հաշվարկներով մոտավորապես 600 տոննա նավթի համար։ Թուրքիան եւ Ռուսաստանը մրցում են կարճաժամկետ գործելիք նավթուղու համար, որը պետք է 4 մլն. տոննա նավթ փոխադրի մինչեւ 1996 թ. վերջը։ Բայց նրանց վերջնական նպատակը երկարաժամկետ նավթուղին է, որի միջոցով մասնագետները նշում են, որ 2010-ին արդեն կհասցվի 100 մլն. տոննայի։ Թուրքական «Փերոլիումի» բանագնացն ասաց. «Մեր համոզմունքը Ռուսաստանի միջով նավթամուղի անցկացումը կանխելն է, այդպես Ռուսաստանը կարող է սեղմել եւ վերջնական նավթամուղը»։ Այդ նպատակով Թուրքիան նշում է, որ պատրաստ է գնել նավթի մեծագույն մասը նվազեցնելով նրա փոխադրական վճարումները։ Ըստ նավթային ընկերությունների միության, նավթը պետք է խողովակաշարով մղվի ս. թ. հոկտեմբերին, սակայն, ինչպես նշել է Թուրքիայի վարչապետի օգնական Գոնենսելը, կան տարբեր ընկերություններ տարբեր մոտեցումներով, եւ չեն կարող նրանց հաշվարկներից բացառել քաղաքականությունը։ Թուրքիան առաջարկում է նավթուղին անցկացնել Հայաստանով կամ Վրաստանով եւ ավարտել միջերկրածովյան նավահանգստով։ Անկարան գոյաբանական նկատառումներով հակաճառություն է բարձրացրել դեպի Նովոռոսիյսկ նախատեսվող նավթամուղի համար, երկյուղ կրելով, որ նավթատար նավերը վտանգի կենթարկեն Բոսֆորի նեղուցը։ Այնուամենայնիվ կարծիք կա, որ նավթամուղը մասնաբաժանվելու է Ռուսաստանի հետ գաղափար, որը պաշտպանում է նաեւ ԱՄՆ-ը։

Իր հերթին Ռուսաստանը վերջերս հայտարարեց, որ Կասպից ծովի կարգավիճակը հստակեցված չէ։ Ռուսաստանը, Ղազախստանը, Թուրքմենստանը եւ Ադրբեջանը Կասպից ծովի հանդեպ իրավասություններ ունեն։ Արեւմտյան եւ թուրքական աղբյուրները նշում են. «Ռուսաստանը ցանկանում է երկարաձգել այս գործարքը կնքելու ժամանակը որքան հնարավոր է»։ Յունայթեդ Պրեսի մեկ այլ թղթակից Բաքվից հաղորդում է, որ Ռուսաստանն Ադրբեջանի վրա ճնշում է գործադրում, որքան մոտենում է Կասպից ծովի նավթի արտահանման վերջնական որոշման ժամանակը, իսկ Ադրբեջանը նրբանկատ դիվանագիտական խաղի մեջ է ներքաշվել, քանի որ Ռուսաստանը, Թուրքիան, Վրաստանը, Իրանը եւ Արեւմտյան նավթային ընկերությունները գործակցության մեջ են մտել Կասպից ծովի հարուստ պաշարների փոխադրության հարցում։ Նավթային ընկերությունների միության հաստատած աշխատախմբում ուսումնասիրում են նավթուղու այլընտրանքային նախագծերը եւ նախապատրաստվում են օգոստոսին որոշում կայացնել, թե ի վերջո, որ ուղով է փոխադրվելու ադրբեջանական նավթը։

Անցյալ շաբաթ Ռուսաստանի խորհրդարանի խոսնակ Վ. Շումեյկոն Բաքու կատարած այցի ժամանակ հայտնեց, որ Մոսկվան դեմ է Ադրբեջանում ԱՄՆ-ի վարած ռազմավարական հետաքրքրություններին եւ ներկայությանը։ Նա մերժեց նաեւ Կասպից ծովն ազգային գոտիների բաժանելու մասին առաջարկը, որը ներկայացնում է Ադրբեջանը։ Ռուսաստանի արտգործնախարարության պաշտոնյաներից մեկն Ինտերֆաքսին տված հարցազրույցում նշել է, որ Մոսկվան նախատեսել է խիստ միջոցներ ձեռնարկել համոզելու Ադրբեջանին եւ մյուս երկրներին, Կասպից ծովի շրջանում ավելի իրական դիրքորոշում ընդունելու համար ավելացնելով, որ Կասպից ծովն ազգային գոտիների բաժանելը Ռուսաստանին, բացի Աստրախանից ու Վոլգայի գետաբերանից, ուրիշ ոչինչ չի թողնի։

ՖԵԼԻՔՍ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

ԾՐՋԱՆ

Հեյդար Ալիեւ. «Ադրբեջանն Ուկրաինայի կարիքն ունի»

ԲԱՔՈՒ. 27 ՀՈՒԼԻՍ. ՍՆԱՐՓ։ Ադրբեջանն Ուկրաինայի հետ սերտ համագործակցության կարիք ունի։ Այդ մասին նախագահ Հեյդար Ալիեւը հայտարարեց պաշտոնական այցով երեկ Բաքու ժամանած Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչմային։ Իր կողմից Ուկրաինայի նախագահը հավաստեց Ադրբեջանի հետ բարեկամության ու համագործակցության երկարաժամկետ պայմանագիր կնքելու իր պատրաստակամությունը։ Նա մասնավորապես նշեց, որ իր երկրին հարկավոր են Ադրբեջանում արտադրվող նավթամթերքները։ Հանդիպումների ընթացքում քննարկվեցին նաեւ Կասպից ծովում եւ Ուկրաինայում նավթի հանքավայրերի համատեղ յուրացման հնարավորությունները։

Լեոնիդ Կուչմային տարան նաեւ գաղթականների մոտ, որտեղ նա լսեց վերջիններիս ավանդական հակահայկական ելույթները։

Կուչման եւ Ալիեւը խոստացան միջազգային ընկերակցության օգնությամբ հնարավոր ամեն ինչ անել գաղթականներին իրենց մշտական բնակության վայրերը վերադարձնելու համար։

Դարձյալ զենք է փոխադրվում Դաղստանից Չեչնիա

ՄԱԽԱՉԿԱԼԱ. 28 ՀՈՒԼԻՍ. ՍՆԱՐՓ։ Դաղստանի տարածքով Չեչնիա զենք ու զինամթերք փոխադրելու փորձերը չեն դադարում, սակայն «Մենք չենք բացառում խոշոր խմբաքանակներով ապառազինության մեր սահմանադրի զոլաշի պատասխանատվության գոտով Չեչնիա փոխադրելու հնարավորությունը», հայտարարեց Մախաչկալայում տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում Կասպիական սահմանադրի զոլաշի պետ, փոխգնդապետ Ալեքսանդր Եգխեոքը։ Նրա ասելով, միայն առաջին մարդիկ եւ բեռնածանր խմբերը կարող են լեռնային կածաններով փոքր խմբաքանակներով զենք ու զինամթերք տեղափոխել։ Բացի այդ, փոխգնդապետը նշեց, թե չեչենա-դաղստանյան սահմանի շրջանում նկատվում է «հեռավոր» արտասահմանի երկրների ներկայացուցիչների բարձր ակտիվությունը։ Հինգշաբթի օրը այս շրջանում ձերբակալվել են երկու ամերիկացիներ, որոնք չեն ունեցել փաստաթղթեր։ Սահմանապահները պարզում են նրանց Դաղստանում գտնվելու նպատակը։

ՓՆՏՐՈՒՄ ԵՄ

ալյումինի թափոն։

Զանգահարել

253078 եւ 359551

«ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ» ՌԱԴԻՈԿԱՅԱՆ

«Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայության ունկնդիրներին տեղեկացնում ենք, որ մեր հաղորդումները եթեր են հեռարձակվում ամեն օր.

առավոտյան ժամը 06.00-07.00՝
41,783 մ, 41,237 մ, 30,991 մ
երեկոյան ժամը 18.00-19.00, 20.00-21.00
25.263 մ 19.775 մ 19.557 մ

կարճալիքի վրա։

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք զանգահարել ռադիոկայանի երեւանյան գրասենյակ՝ 562806 հեռախոսահամարով, ժ. 10-ից 13-ը եւ 16-ից 17-ը։

Իտալիայում սեփականաշնորհվելու են օդանավակայանները

Իտալիայի խորհրդարանի պատգամավորների պալատը հինգշաբթի օրը հավանություն է տվել ազգային օդանավակայանների սեփականաշնորհումը նախատեսող օրենքին։ Ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, այն ֆիրմաները, որոնք կուզենան այսուհետեւ ղեկավարել օդանավակայանի համալիրի աշխատանքը, պետք է երաշխիքներ ներկայացնեն, որ իրենց գործունեությունը կհամապատասխանի անվտանգության պահանջներին, տնտեսական նպատակահարմարությանը եւ կանոնավոր ուղեւորների սպասարկման պատշաճ մակարդակ։ *Արմենպրես*

Հնդկաստան. Սահմանում սպանվել է 8 պակիստանցի

Հնդկաստանի սահմանապահները հուլիսի 28-ին խափանել են Պակիստանի կողմից մի խումբ գրոհայինների՝ պետական սահմանը խախտելու փորձը։ Ինչպես ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնել է Հնդկաստանի պաշտպանության նախարարության ներկայացուցիչը, փոխհրաձգության ժամանակ սպանվել է 8 սահմանախախտ։ *Արմենպրես*

«ՏՐԱՆՍ-ԼԱՄԲՐՈՆ» ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

կազմակերպում է ավտոտրանսպորտով բեռների տեղափոխում հետեւյալ ուղղություններով.
Հայաստան-Իրան եւ Իրանի տարածքով, որպես տրանզիտ. Թուրքիա, Սիրիա, Լիբանան, Եգիպտոս, Քուվեյթ, Արաբական Էմիրություններ, Միջին ասիական հանրապետություններով՝ Թուրքմենստան, Տաջիկստան եւ հակառակ ուղղությամբ։

Հեռ. 53-34-47 53-75-06

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ

ՉՎԱՑՈՒՑԱԿ

1995 թվականի հուլիսի 15-ից սկսյալ

Զվարթնոց

Օրերը	Օդանավ	Մեկնում	Ժաման.	Չվերթ	Նպատակակետը	Չվերթ	Մեկնում	Ժաման.
1- - - - - -	ՏՈՒ-134	07.20	09.20	R3 341	ԱԹԵՆՔ	R3342	10.20	15.45
- - - -5- -	ՏՈՒ-134	11.00	13.00	R3 343	ԱԹԵՆՔ	R3 344	13.55	17.55
- 2 - - -6-	ՏՈՒ-154	05.15	08.00	R3 151	ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ	R3 152	16.45	23.15
1- - -5- -	ՏՈՒ-134	08.20	11.25	R3 7117	ԱՇԳԱԲԱԴ	R3 7118	12.25	13.45
-2- - - - -	ՏՈՒ-134	10.55	12.00	R3 345	ԲԵՅՐՈՒԹ	R3 346	14.00	16.55
- - - -5- -	ՏՈՒ-154	08.40	10.00	R3 401	ԲՈՒՐԳԱՍ	R3 402	12.00	15.20
- 2 - -5- -	ՏՈՒ-154	10.00	13.10	R3 311	ԴՈՒԲԱՅ	R3 312	20.00	23.10
-2- - - - -	ՏՈՒ-154	14.10	19.30	R3 7095	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ	R3 7096	21.30	23.05
- - 3 - - -7	ՏՈՒ-134	08.00	10.15	R3 301	ԹԵՀՐԱՆ	R3 302	11.45	13.41
- - - - - 6 -	ՏՈՒ-134	18.50	20.15	R3 815	ԽԱՐԿՈՎ	R3 816	22.15	01.20*
1234567	ՏՈՒ-134	13.55	15.05	R3 7145	ՄԻՆ-ՎՈԴԻ	R3 7146	17.05	18.15
- - - - - - 7	ՏՈՒ-154	12.10	14.15	R3 7225	ՄԻՆՍԿ	R3 7226	16.15	20.25
1234567	ՏՈՒ-154	07.40	10.25	R3 910	ՄՈՍԿՎԱ	R3 909	12.05	14.30
-2- -567	ՏՈՒ-154	14.55	17.40	R3 894	ՄՈՍԿՎԱ	R3 893	19.25	21.50
- -3- -6 -	ՏՈՒ-154	10.20	19.45	R3 7091	ՆՈՎՈՍԻԲԻՐՍԿ	R3 7092	22.45	02.55*
-2-4-6-	ՏՈՒ-134	10.50	12.35	R3 7207	ՌՈՍՏՈՎ	R3 7208	15.00	16.45
1 - - - - - -	ՏՈՒ-134	07.20	11.00	R3 341	ՍԱԼՈՆԻԿ	R3 342	11.55	15.45
- - - - -6-	ՏՈՒ-134	12.40	14.40	R3 835	ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼ	R3 836	16.15	18.10
1234567	ՏՈՒ-134	07.30	08.45	R3 7167	ՍՈՉԻ	R3 7168	10.45	12.00
1- - - - - -	ՏՈՒ-134	13.30	15.40	R3 405	ՍՈՖԻԱ	R3 406	17.40	21.30
- - -4- - -	ԻԼ-86	07.15	10.00	R3 101	ՓԱՐԻԶ	R3 102	19.00	01.30*
1- - - - - -	ՏՈՒ-134	18.20	20.00	R3 825	ՕԴԵՍԱ	R3 826	21.30	00.50*

* ժամանումը/մեկնումը հաջորդ օրը։

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմեք "Զվարթնոց" օդանավակայան

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1908 Տպաքանակը՝ 7000 Ստորագրված է տպագրության՝ 27. 07. 1995 Գինը՝ 40 դրամ

digitised by A.R.A.R.@